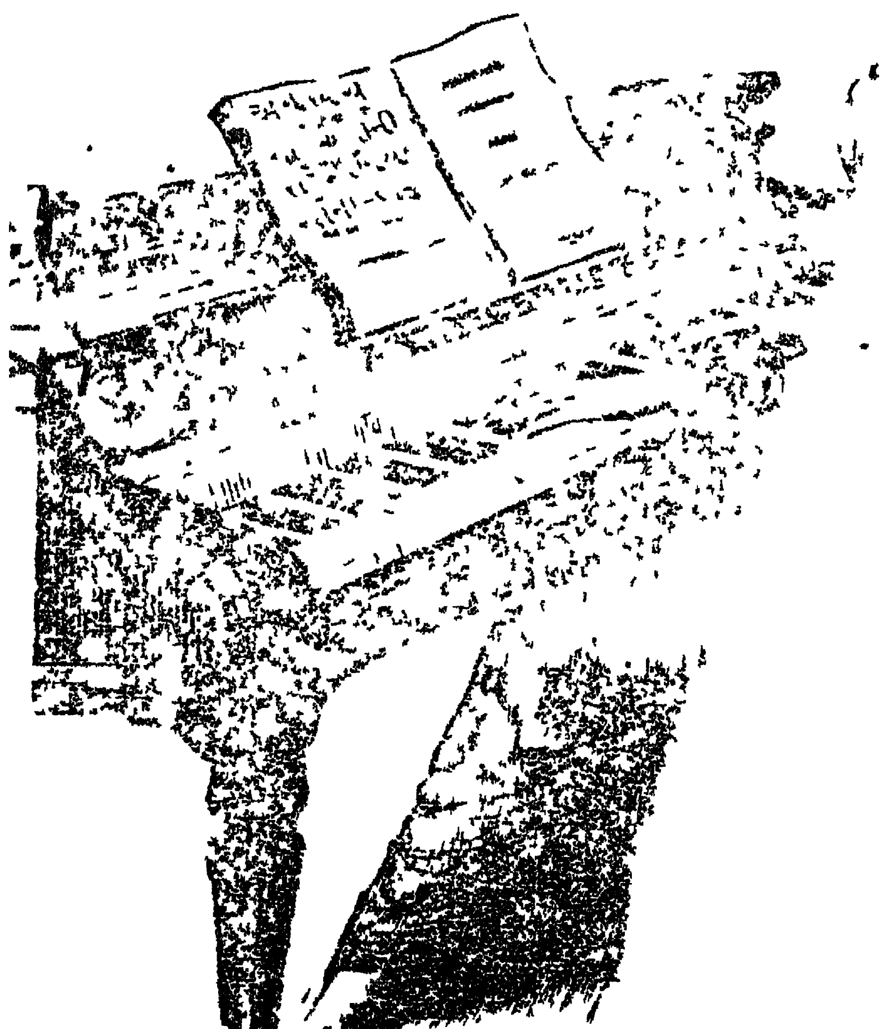
સુધારા વધારા સાથે આવૃતિ

એમ. એચ. મેહેરઅલીના

હારમોનિયમ

ચાવી-બુક

ભાગ ૧ લો.

બનાવનાર એમ. એચ. મેહે

કિંમત

એમ. એચ. મેહેરઅલીના વાજીંત્ર પુસ્તકોના અભિપ્રાય.

Your key-books would no doubt deservo lst calss Medal or Certificate. Gurbaksh Singh—Amritsar.

ભિરિયા, મી૦ ઇશ્વરદાસ—હમ નવા શિખનાર હું તોભી આપકે હારમોનિયમ ચાવી- બુકકો દેખકે રાગ બજાતે હું તો શુધ્ધ રાગ બજતે હું.

દખણ હૈદરાબાદ, મી. બેરામજી શાવકશા—તમારી હારમોનિયમ વગેરે નોટસની ચાવી-બુકની જાબજા તારીફ થાય છે.

અફજલગંજ, કોટેકર—હારમોનિયમ ચાવી-બુકસે બહોત ફાયદા ઉઠાયા બલકે આપકા સુકરીયા અદા કરતા હું.

R. M. R. હરીપુરના સ્ટેશન માસ્તર કાશીનાથ—આપની કોન્સર્ટીનાની ચોપડીમાં જે ગાયનો દીધાં છે તે વગર ઉસ્તાદે આવડે છે.

શેઠ દા. અ. હોટલ-કીપર—તમારા વાજીંત્રની દરેક ચોપડી એવાં તો સરસ ગીતોથી ભરેલી છે, કે એક આળસુ છોકરાને પણ શિખવાનો શોખ થાય.

પુના, જે. આર. રાજન—એ એક વગર શીખેલાને એક હુશીઆર ઉસ્તાદની ગરજ સારે છે.

તુળજાપુરથી મહમદ ઝાકાર—તમારી કનસરટિના ચાવી-બુકના ભાગ ૧ થી ૬ મંગાવીને હું તે પરથી સરવે ગાયન વગાડવાને ઘણી સેહેલથી શીખી શક્યો છું

બાંટવા. સયદ ગુલામહુસેન સુલુકમીઆં—આપની એકોર્ડિયન ચાવી-બુકમાં સમજ અને શીખવાની રીત બહુ સરસ છે ને તમાંથી હું વગાડવાને શીખેલો છું.

ગોંડલથી, મીસ્રી રામજી મુળજી—તમારી ચાવી-બુક આવવાથી ફિડલ શિખવાને બહુ સવલ પડી છે.

મદ્રાસથી, પ્રીન્સ આફ વેલ્સ ટેરી કોંગ વાળા દા. એ. ખંભાતા—તમારી એકારડીયન ચાવી-બુકના ભાગ ૬ મંગાવ્યા હતા તેપરથી હું ગાયન વગર ઉસ્તાદે શિખ્યો છું.

ગણદેવીથી, શેઠ અમુલકરાય હરરાય—આપની વાજીંત્ર વગાડતાં શિખવાની ચોપડીઓ કેટલીક હમારી પાસે છે, તે ઉપરથી વાજીંત્ર વગાડતાં હમો બરોબર શીખી શકયા છીએ.

Rangoon, Amir Hussain—I was quite unacquainted with Harmo and other Musical instruments and also with singing, but by the help of your Harmonium chavi-book I am able now to play Harmo freely and without any mistake.

☞ એ ઉપરાંત સંખ્યાબંધ સરટિફીકેટો મળેલી છે.

સાવધાન! સાવધાન!!

એમ. એચ. મેહેરઅલીના વાજીંત્ર પુસ્તકોની

૩૦૦૦૦ ત્રીસ હજાર

નકલો ખપી ગઇ છે અને તેની ચાર ચાર આવૃતિઓ ફરી ફરીને છપાવવી પડી છે એજ એની સહુથી સરસાઇ બતાવવાને પુરતું છે માટે—

હારમોનિયમ ચાવી બુક

ખરીદવા જતાં બીજો કોઈ કચરો પુંજો પોથો પુસ્તક તમોને માથે મારવામાં ન આવે તેથી સાવચેત રહેજો અને દરેક પુસ્તક ઉપર **એમ. એચ. મેહેરઅલી નામ તપાસીને લેજો.**

નવશારા ફીરોજ—મીશ્ર ઇસરદાસ મંગારામ વગેરે—તમારી **હારમોનીયમ ચાવી-બુક**પરથી શુધ્ધ રાગ વગાડી શકીએ છીએ.

કલકત્તા—તુલસીદાસ છવરાજ—તમારી **હારમોનીયમ ચાવી બુક** વાંચીને ઘણુંજ મન રાજી થયું છે.

વરધા—શેઠ નુરમામદ ઇસમાલ—આપની **હારમોનીયમ ચાવી બુકથી** હારમોનીયમ વગર ઉસ્તાદે વગાડવાને શીખ્યો છું.

☞ એ ઉપરાંત સંખ્યાબંધ સરટીફીકેટો મળેલી છે.

એમ. એચ. મેહેરઅલીની હારમોનિયમ ચાવી-બુક

ભાગ ૧ લો—આવૃત્તિ બીજી

અનુક્રમણિકા.

સુધારા વધારા સાથે—આવૃત્તિ બીજી.

એમ. એચ. મેહેરઅલીની

હારમોનિયમ

ચાવી-બુક

ભાગ ૧ લો.

ખસુસ કરીને શિખનારાઓ વગર ઉસ્તાદે શિખી શકે તેવી
હરેક સમજણ સાથે તરેહવાર હિંદુસ્તાની તથા
ઇંગ્રેજી તર્જના ગાયનની સહુથી સેહેલી
નોટ તેના ખરા સુરે આપેલી છે.

રચનાર

એમ. એચ. મેહેરઅલી

ફિડલ, એકોર્ડીયન, કનસર્ટિના અને હારમોનિયમ ચાવી બુક
તથા (ઉરદુ) ઉસતાદે કનસર્ટિના અને વેપારની કુંચી,
હુંડીગણીત, કલજુગના કૌતક, અરેબિયન નાઇટ્સ,
જંગબારી ભાષા, ચુનાની ટેબલ લફ્ઝો,
સન્ચલના ચમત્કાર વગેરે
પુસ્તકો બનાવનાર.

પ્રગટ કરનાર

અલાદીન એમ. એચ. મેહેરઅલી.

ઠેકાણું—ડુંગરી બજાર પાસે—મુંબઈ.

મુંબઈ—ધી ફોર્ટ પ્રીંટીંગ પ્રેસ.

ઈ૦ સન ૧૯૦૮ જાનેવારી.

કિંમત ૧૦ આના.

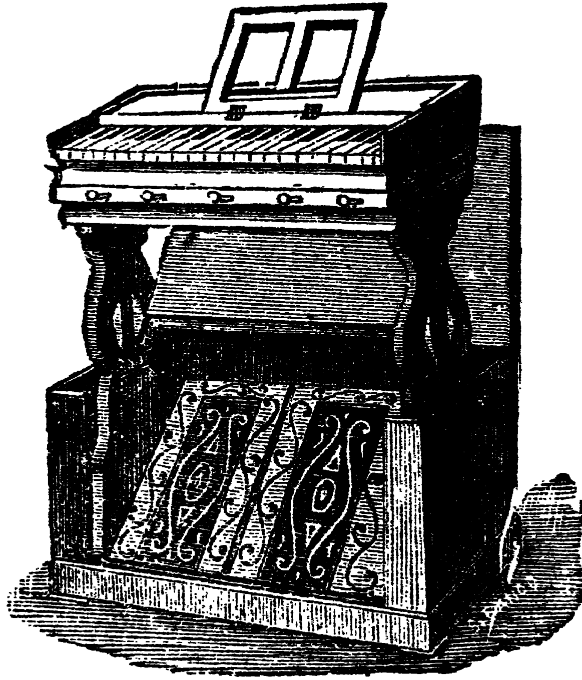
હારમોનિયમના પિકચરો.

હાથનો હારમોનીયમ વગાડે છે.

૨૦૧૭

ફોલડિંગ હારમોનિયમ.

પ્રસ્તાવના.

(આવૃતિ પેહેલીની)

જાતી અનુભવ અને મહેનતે સહેતુથી કીધેલા કામમાં ફતેહની આશા રહેછે, અને તે પ્રમાણે ચાલીને મેં પ્રથમ કનસરટિના એકોર્ડિયન અને ફિડલ નામના વાજીંત્ર વગાડવાના પુસ્તકો છપાવેલ હોવાથી તેનો સારો ખપ ચાલ્યો અને તેના અનેક ભાગો એક પછી એક બહાર પાડવાની મને ફતેહ મળીછે; જે હાલ સર્વે ઠેકાણે એ વાજીંત્રના સત્તાવાર પુસ્તકો તરિકે ચાલેછે. પણ હાલ વળી થોડાંક વર્ષના અરસાથી હારમોનિયમ વગાડવાનું શોખ પ્રજામાં વધતું ચાલ્યું છે અને રસ્તે જતાં ઘણાં ઘરોમાંથી તેની મધુર સુરાવટો સાંભળવામાં આવેછે. એવે સમયે હું મારાં ઘણા મિત્રોની સૂચનાને અનુસરી શોખીલી આલમની સેવામાં આ મારો હારમોનિયમ ચાવી-બુકનું પુસ્તક મુકવાની છુટ લઊં છું.

અત્યાર સુધીમાં હારમોનિયમ વગાડવાના ઘણાં પુસ્તક જુદા જુદા કર્તાઓથી બાહાર પડેલા છે પણ તેમાં ઘણાખરા તો એવા છે કે જેથી સંગીતનો થોડાં જ્ઞાનવાળો પણ સમજણ મેળવી ગાયન વગાડી શકે નહીં અને થોડાંક એવાં છે કે જેમાં અલબતાં વધુ સમજણ આપેલી છે ખરી, તો પણ પૂર્ણ ખુલાસા ભરેલી સમજણ તથા એવી સરલ રીતની નોટ આપેલી નથી કે જેથી શરૂઆતનો નવો શિખનાર ગુચવણ વગર જ્ઞાન મેળવીને ગાયન સેહેલાઇથી વગાડવાને શિખી શકવાને સામર્થવાન થાય. પણ આ કુંચીમાં હારમોનિયમના અનેક પિકચર, તેનો સર્વે ખુલાસો હારમોનિયમની ચાવીના બોર્ડના પિકચર સાથે સારેગમનો ખુલાસો, વગાડવાની તથા સુરની ઘણી સમજણ, વિગેરે વિગેરે, બાબતો તથા યુરોપીયન મ્યુઝીક નોટસ જેમ બાસમાં આપવામાં આવે છે, તે પ્રમાણે નહાને નહાને કટકે સરલ રીતની નોટ, સરખી રીતે ગાયનની નીચે આપેલી છે કે જેથી નવો શિખનાર પણ થોડી મહેનત લીધાથી ગાયન વગાડવાને શિખી શકશે.

કેટલાક સાહેબો સાધારણ રીતે એવું માને છે કે વગર શિક્ષકે માત્ર ચોપડીથી હારમોનિયમપર ગાયન વગાડવાને શિખી શકાય નહીં. તે માટે મારૂં એટલુ કહેવું છે કે એ પુસ્તક લઇ પોતાની પાસે રાખવાથી શિખાઇ જવાશે, તેમ નથી; અથવા એ પુસ્તકમાં આપેલા વિષયો બરોબર સમજ્યા વગર, અને શિખવાની રીત પ્રમાણે ન ચાલતાં ગમે ત્યાંથી એકાદ ભલતું ગાયન શિખવાની ઉપર ટપકે જરા કોશેષ કીધી કે શિખી જવાય છે, તેમ પણ નથી. પણ નવા શિખનારે પ્રથમ તો એ પુસ્તકના સર્વે વિષયો એક પછી એક બરોબર ધ્યાનથી સમજી લવા જોઇએ અને તેમાં બતાવેલું છે

તે પ્રમાણે વર્તવું જોઇએ અને એમાં આપેલી શિખવાની રીત પ્રમાણે પહેલા ગાયનથી વગાડવાને ફરી ફરીને કોશેષ કરી બરોબર શિખવું અને એ પ્રમાણે અનુક્રમે આગળ વધવું જોઇએ. એ રીતે અલબતાં શિખી શકાશે; તો પણ તેથી મારો એવો આગ્રહ કે અહંકાર નથી કે બિલકુલ અંજાણ્યો માણસ માત્ર મારા પુસ્તકથી એક ચબરાક ઉસ્તાદ બની જાશે પણ એટલું તો ખાત્રીથી કહું છું કે નવો શિખનાર એથી વગર શિક્ષકે ઘણું અજવાળું મેળવી, ઘણા ગાયનો વગાડતાં શિખી ખામુખા પોતાનો સાધારણ શોખ પુરો કરી શકશે.

આ પુસ્તકમાં ઘણાખરાં ગાયન તદન હીંદુસ્તાની જાણીતા રાગનાજ સમાવેલા છે કે જેથી ખામુખા નવા શિખનારાઓ આસાનીથી શિખી શકે; બાકી થોડાંક ગાયન પ્રસિદ્ધ નાટકના પણ લીધેલા છે. દરેક ગાયનનો એક એક પૂરેપૂરો અંત્રો નોટને મથાળે તેમજ નોટની સાથે આપેલો છે કે જે પરથી તેના બાકીના સર્વે અંત્રા તથા તે રાગના બીજા ગાયન પણ વાગી શકશે, પણ એમાં આખે આખાં ગાયન ચીતર્યાં નથી, કારણ કે ગાયનનાં એવાં પુસ્તકોતો નજીવી કિંમતે હાલ મળી શકે છે. માટે તે આપીને એક મ્હોટું ગ્રંથ દેખાડવાની મેં તજવીજ કીધી નથી.

આ પ્રસ્તાવના સમાપ્ત કરતાં મારૂં એટલું કેહેવું છે કે અત્યાર સુધીમાં હારમોનિયમ વગાડવાના ઘણાં પુસ્તકો જે બહાર પડેલાછે તે કરતાં મેં આ પુસ્તકને ઘણી મહેનતે ખામુખા નવા શિખનારને માટે ઘણા ખુલાસાવાળો, સરલ નોટવાળો, અને ઘણા પ્રકારે અનુકુળ કીધું છે તે વીશેની જેણે ખાત્રી કરવી હોય તેણે ભલે બીજા કોઇબી પુસ્તકથી સરખાવી જોઈ લેવું. પણ એથી હું દેશી સંગીત શાસ્ત્રના ઉસ્તાદ અથવા એક મહોટા ગ્રંથકર્ત્તામાં ખપવાને માંગતો નથી પણ મારી આ નાકસ અકલની મહેનતનો પરીણામ પ્રજાની સેવામાં મુકુ છું.

છેલ્લે હું એવી આશા રાખુ છું કે હું પ્રવિણ તેમ કસાયલો વિદ્વાન નથી માટે ગુણી ગ્રાહકોને ગ્રંથમાં કાંઈ ન્યુનતા કે ખામી માલમ પડે તો તેઓ દરગુજરની નજરે જોઇ સાર ગ્રહણ કરશે અને જેવી ઉલટથી મારા કનસર્ટીના, અકૉરડિયન અને ફિડલના પુસ્તકોને પ્રજાથી ઉત્તેજન મલ્યું છે તેવુંજ ઉત્તેજન મારા આએ પ્રયત્નને પણ મળશે.

ઇ. સ. ૧૮૯૪.

લા૦ મહમદહુસેન મેહેરઅલી

રચનાર.

" TRUTH WILL HAVE ITS WAY."

આવૃતિ બીજી.

સૂચના.

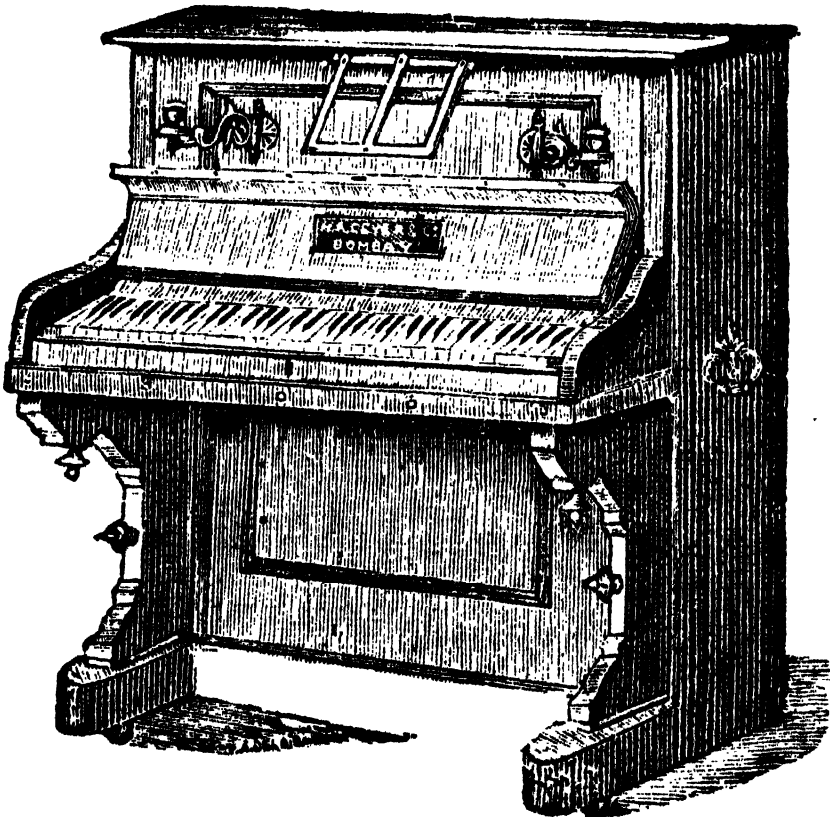
—:0:—

હારમોનિયમ ચાવી-બુક ભાગ ૧ લાની પ્રથમ આવૃતિ મારા મરહુમ પ્રિય પૂજ્ય પિતાજીએ રચી પ્રગટ કરેલી લાંબો વખત થયો ખપી ગએલી હોવાથી હાલમાં તેની બીજી આવૃતી ગુણી ગ્રાહકોની સેવામાં મુકતાં આશા રાખું છું કે વાજીંત્રના શોખીન સાહેબો તરફથી મને આગળ મુજબ પુરતો આશ્રય મલશે.

આ બીજી આવૃતિમાં અસલ રચનાને વલગી રહી વખતને અનુસરતા સુધારા વધારા દાખલ કીધા છે; છતાં પણ ગુણી ગ્રાહકો નવા શિખનારને ઉપયોગી થઇ પડે એવો વધુ ખરો અને સંગીન સુધારો વધારો કરવાની સુચના કરશે તો હવે પછી ની આવૃતિમાં તેવો સુધારો વધારો કરવાને સેવક ઝર કે જેહમતથી પશ્ચાત રહેશે નહીં.

ડુંગરી બજાર સ્ટ્રીટ, મુંબઈ. | લા૦ અલાદીન એમ. એચ. મેહેરઅલી,
ઇ. સ. ૧૯૦૮ જાનેવારી. | પ્રગટ કરનાર.

પિઆનો ઘાટનો ઑરગન હારમોનિયમ.

હિંદુસ્તાની રાગની ટુંક સમજ.

હિંદુસ્તાંની રાગની **સમજ** જો આપ્ણે બુકમાં ન હોય તો ન ચાલે તેમ કાંઇ નથી, પણ એની સમજણથી વાજીંત્ર વગાડનારાને કેટલુંક **અજવાળું** પડે છે. વાજીંત્ર વગાડવાનું મૂળ રાગવિદ્યા છે, માટે **અત્રે** તેનો સેજ સાર આપેલો વ્યર્થ જશે નહીં.

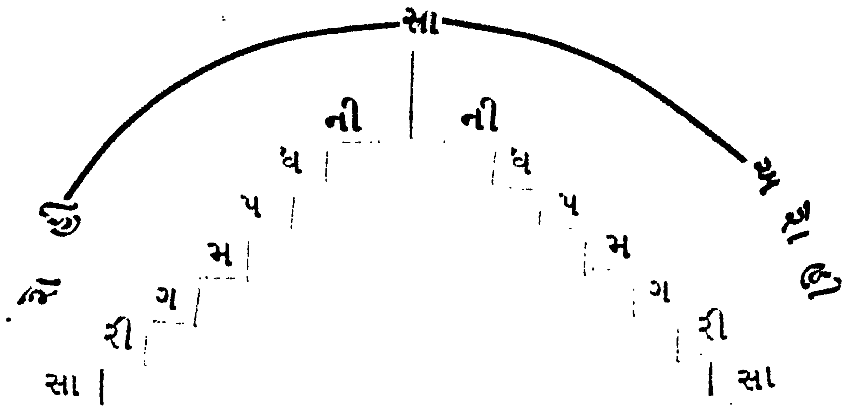
હિંદુસ્તાની રાગના મુખ્ય **૨૧** સુર છે અને તે મુખ્ય ત્રણ ભાગોમાં વેહેંચાઇ ગયેલા છે-યાને દર ભાગ સાત સ્વરનો છે. તે ભાગને **સ્વરગ્રામ** [યાને સ્વરનો માળો] કહે છે. એક ત્રણ માળાની ઇમારતની માફક ઉપલા સ્વરગ્રામો એક બીજાપર ચડતા છે. પેહેલા ગ્રામને [માળાને] **ખરજગ્રામ** બીજાને **મધ્યમ** યા **પંચમગ્રામ** અને ત્રીજાને **ટીપ** યા **ગાંધારગ્રામ** કહે છે. દરેક ગ્રામના સાત **સ્વર** તે જાણે સાત સાત પગથીની સીડીઓ [દાદર] છે, તેને **સપ્તક** કહે છે. તેના સાત સુરનાં નામ ધનુષ અથવા વરસાદની કમાનના સાત રંગ ઉપરથી હિંદુ લોકોએ આપેલાં જણાય છે જે નીચેનાં નામથી ઓળખાય છે.

ષડજ	**રીષભ**	**ગાંધાર**	**મધ્યમ**	**પંચમ**	**ધૈવત**	**નીષાદ.**
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭

રાગ જાણનારાઓ ઉપલા સપ્તસુરોને તેના પહેલા એક એક અક્ષરથી નીચે પ્રમાણે ઓળખે છે—

સા	**રી**	**ગ**	**મ**	**પ**	**ધ**	**ની**

હવે **એ** સાત સુરને વધારે સમજણ સારૂ નીચે આપેલા સપ્તકમાં ગોઠવી બતાવ્યા છે. પહેલાં નીચેની પગથીપર **સા** છે તેનો અવાજ જાડો [મોરના જેવો] છે અને પછી જેમ જેમ પગથી ચડે છે તેમ તેમ અવાજ પણ ચડે છે, યાને તેમ તેમ પાતળો અવાજ આવે છે. નીચેના સપ્તકમાં એક ગમથી સ્વર ચડે છે તેને **રોહી** કહે છે અને બીજી ગમથી ઉતરે છે તેને **અરોહી** કહે છે.

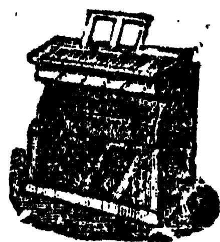

એ પ્રમાણે ત્રણ ગ્રામના સ્વરોમાંથી હિંદુસ્તાની રાગના ૬ રાગ અને તેની ૩૦ રાગણીઓ થયેલી છે અને તેમાંથી તેના પુત્ર વિગેરે થઇને અનેક તરેહની રાહ થઇ છે, તેને **ભારજા** કહે છે જેનો સુમાર કરવો મુશ્કેલ છે.

———<✻>———

હારમોનિયમ.

હારમોનિયમ એક સંપૂર્ણ અને મધુર સ્વરનો યુરોપિયન વાજીંત્ર છે અને ઑરગન અથવા પિઆનોની માફક ટેબલ અથવા પેટીમાં કલોવાળું હોવાથી કેટલાક દેશી વાજીંત્રો કરતાં, વગાડવા શિખવું સેહેલું છે. ઘણા અવાજોને સાહિત્ય થવાને તે ઘણી શકિતના ઊંચા નીચા જેવા જોઇએ તેવા સ્વર કહાડી શકેછે. એમાંથી સ્વરો નિકળવાનો નિયમ કનસર્ટિના અથવા એકારડિયનને મળતો છે. દરજીના શિવવાના સાંચાને જેમ પગથી ચલાવવામાં આવે છે તેમ હારમોનિયમને પગે અથવા હાથે* ચલાવ્યાથી તેના ધમણમાં પવન ભરાયછે અને જે કલપર આંગળ રાખીએ તેમાંથી તે પવન નિકળતો થવાથી રાગ પેદા થાય છે.

હારમોનિયમ ઘણી જાતના આવે છે. ત્રણ, સાડા ત્રણ, ચાર અથવા પાંચ સપ્તક સુધીના ફ્રોલ્ડીંગ એટલે કે પેટીના આકારમાં ઘડી વાળી શકાય તેવા, સદા ઉભા રાખી શકાય તેવા તથા હાથથીજ ચલાવી શકાય તેવા પણ આવેછે. ગાનાર તથા વગાડનારને ત્રણથી વધુ સપ્તકની જરૂર પડતી નથી અને હાલ દેશી ગાયન માટે ઘણું કરીને ત્રણ સપ્તકની બનાવટના આવેછે. આ પુસ્તકમાં આકૃતિઓ ત્રણ સપ્તકવાળા હરમોનિયમની આપેલી છે જે પરથી એ વાજીંત્રની પુરી ઓળખ થઇ શકે છે.

વળી હારમોનિયમ બે જાતના કીબોર્ડના આવેછે.

પેહેલી જાત—જેમાં સાંમે થઇ જોતાં આપણા ડાબા હાથ તરફ પેહેલો કાલી બે કલોનો જથ્થો આવેછે.

બીજી જાત—જેમાં સાંમે થઇ જોતાં આપણા ડાબા હાથ તરફ પેહેલો કાલી ત્રણ કલોનો જથ્થો આવેછે.

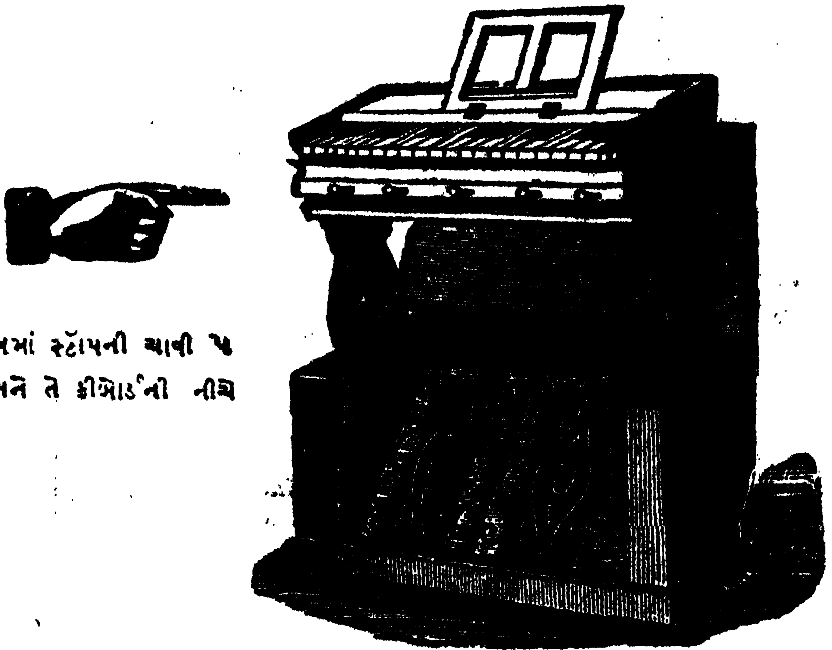
જુઓ આકૃતિ પાને ૧૦ અને ૧૧ મે.

☞ (ગમે તે રીતનો હારમોનિયમ હશે તોપણ આએજ પુસ્તકથી વગાડવા શિખી શકાશે, જેની સમજણ આગળ વધતાં આપેલી છે.)

* હારમોનિયમ પગે ચલાવવાના તથા હાથે ચલાવવાના પણ આવે છે.

હારમોનિયમની સ્ટૉપની ચાવી અને તેના સમજ. A

હારમોનિયમ ધીમા કે મોટા-ધાડા કે ગડગડીયા-તીક્ષ્ણ કે મીઠાસવાલા વગેરે જુદી જુદી પ્રકારના અવાજમાં વગાડવા માટે તેના કીબોર્ડની નીચે અથવા ઉપર સ્ટૉપની ચાવીઓ હોય છે.* જેને ખેંચેથી અથવા બંધ કીધાથી સુરના અવાજમાં ઉપર મુજબનો જોઇતો ફેરફાર થઇ શકે છે. એ સ્ટૉપની ચાવીની સંખ્યા માટે ચોકસ બાંધેલો નીયમ છેજ નહીં પણ સાધારણ ત્રણ સપ્તકની બનાવટના ફોલ્ડીંગ હારમોનીયમમા એ સ્ટૉપના ચાવી ૬ આવે છે પણ કોઇમાં ઓછી કે વધુ પણ આવે છે.

(આ ચિત્રમાં સ્ટૉપની ચાવી ૫ દરશાવેલી છે અને તે કીબોર્ડની નીચે આવેલી છે.)

એ સ્ટૉપની ચાવીના મથાલાપર અંગ્રેજીમાં જુદી જુદી જાતના અવાજના નામ લખેલા આવે છે. હારમોનિયમ વગાડવા બેસતાં એ સ્ટૉપની ચાવી એક અથવા વધુ ખેંચેલી રાખવાથી તે ઉપર લખેલા નામ મુજબનો અવાજ નીકલશે. જો એકજ ચાવી ખેંચી રાખેલી હશે તો તેપર લખેલા અવાજના નામનો સાદો અવાજ નીકલશે: અને જો બે અથવા વધુ ચાવી એકી વખતે સાથે ખેંચી રાખેલી હશે તો તે ખેંચેલી ચાવીઓપર લખેલા અવાજના નામોનો મીશ્ર થએલો અવાજ નીકલશે.

A * સાધારણ ફોલ્ડીંગ હારમોનિયમમાં એ ચાવી આવે છે પણ કેટલાક સદા ઉભા રાખી શકાય તેવા હારમોનિયમમાં એ ચાવીઓ આવતી નથી. માટે એ ચાવી હોય કે ન હોય તેથી હારમોનિયમના કીબોર્ડ કે તેના સુરમાં કાંઈ પણ ફરક પડતો નથી કારણ કે કીબોર્ડ કે સુરને એ ચાવી સાથે કશો સંબંધ નથી. માટે એ ચાવી કીબોર્ડ કે સુરને લગતી કે જરૂરની છે એમ સમજવું નહીં.

નં૦ ૧ લો, પેહેલી જાતના કીબોર્ડનો નકશો અને તેની સમજ.

⬤ આ નીશાની નીચેની બે કાળી અને ત્રણ સફેદ કલોની ખુલાસાવાર સમજ ભાગ બીજામાં આપેલી છે જેથી હાલ નવ શીખનારને ગુંચવણમાં ન નાખતાં ફક્ત એટલુંજ કહેવું બસ થશે કે એ પાંચ ચાવી જ્યારે કોઇને ઘણા જાંડા સુરે વગાડવું હોય અથવા બેઉ હાથે (બેવડા સુરે) વગાડવું હોય ત્યારે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે.

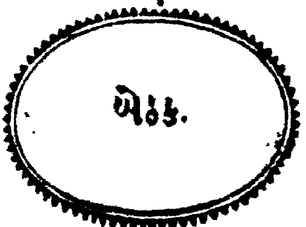
0	ખરજનો અથવા ૧ લો સસક.	સુરનો અથવા ૨ જો સસક.	ટીપનો અથવા ૩ જો સસક.
	રી ૧॥, ગ ૨॥, મ ૩॥, ધ ૫॥, નો ૬॥	ગ ૧॥, ગ ૨॥, મ ૩॥, ધ ૫॥, ના ૬॥	રી ૧॥, ગ ૨॥, મ ૩॥
	સા ૧ ૧, રી ૨, ગ ૩, મ ૪, ૫ ૫, ધ ૬, ની ૭	સા ૨ ૧, રી ૨, ગ ૩, મ ૪, ૫ ૫, ધ ૬, ની ૭	સા ૩ ૧, રી ૨, ગ ૩, મ ૪, ૫ ૫

* * *

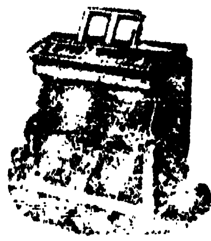
બેઠક.

નં૦ ૨ જો. બીજી જાતના કીબોર્ડનો નકશો અને તેની સમજ.

ખરજનો અથવા ૧ લો સપ્તક.	સુરનો અથવા ૨ જો સપ્તક.	ટીપનો અથવા ૩ જો સપ્તક
રી ગ મ ધ ની	રી ગ મ ધ ની	ગ ગ મ ધ ની
૧॥ ૨॥ ૩॥ ૫॥ ૬॥	૧॥ ૨॥ ૩॥ ૫॥ ૬॥	૧॥ ૨॥ ૩॥ ૫॥ ૬॥
સા/૧ રી/૨ ગ/૩ મ/૪ પ/૫ ધ/૬ ની/૭	સા/૧ રી/૨ ગ/૩ મ/૪ પ/૫ ધ/૬ ની/૭	સા/૧ રી/૨ ગ/૩ મ/૪ પ/૫ ધ/૬ ની/૭

હારમોનિયમનો કીબોર્ડ અને તેના સુરની સમજણ

હારમોનિયમ વગાડતાં શિખનારે પ્રથમ જાણવું જોઈએ કે—

રાગના તીવ્ર (પક્કા) સુર સાત છે, જેની વચ્ચે વળી અડધા (કોમળ) સુર પાંચ આવેલા છે. એમ સાત અને પાંચ મળીને બાર સુરના જથ્થાને સપ્તક કહે છે. ગાનાર અથવા વગાડનારને એવા ત્રણ સપ્તક ઉપયોગમાં આવે છે. એ ત્રણ સપ્તકમાંથી ૧ લાને ખરજ, ૨ જાને સુર અને ૩ જાને ટીપ કહે છે

હારમોનિયમના ચાવી-બોર્ડપર એ ત્રણ સપ્તક-દરેક ક્યાંથી શરૂ થઈને ક્યાં સુધી આવે છે તે તથા તેના સુરની વીગત નીચે આપી છે.

હારમોનિયમ બે જાતના કીબોર્ડના આવે છે તે આગળ સમજાવેલું છે નવા શિખનારની સર્વે ગુંચવણ દુર કરવાને અને તેને સમજવું ઘણું સહેલું પડે તે માટે પાન ૧૦ અને ૧૧ માંએ તે બેઉ જાતના કીબોર્ડની બે જુદી જુદી આકૃતિઓ આપેલી છે જે દરેકમાં ત્રણે સપ્તક દેખાડેલા છે અને તેની ચાવીએપર સુરના નામ અને નંબર પણ લખેલા છે.

નં૦ ૧ લાની આકૃતિ—પેહેલી જાતના હારમોનિયમના કીબોર્ડની છે. જેમાં સામે થઈ જોતા આપણા ડાબા હાથ તરફ પેહેલો કાળી બે કલોનો જથ્થો આવે છે. એવા કીબોડમાં આકૃતિમાં બતાવ્યા પ્રમાણે, ડાબા હાથ તરફની પેહેલી ત્રણ સફેદ કલ મુકી દઈ, ચોથી સફેદ કલને પેહેલી કલ ગણવી અને તે સુર નં૦ ૧ લો સા સમજવો અને એજ સુરથી પેહેલો અથવા ખરજનો સપ્તક શરૂ થતો સમજવો

નં૦ ૨ જાની આકૃતિ—બીજી જાતના હારમોનિયમના કીબોર્ડની છે. જેમાં સામે થઈ જોતાં આપણા ડાબા હાથ તરફ પેહેલો કાળી ત્રણ કલોનો જથ્થો આવે છે. એવા કીબોર્ડમાં આકૃતિમાં બતાવ્યા પ્રમાણે ડાબા હાથ તરફની પેહેલી સફેદ કલને પેહેલી કલ ગણવી અને તે સુર નં૦ ૧ લો સા સમજવો અને એજ સુરથી પેહેલો અથવા ખરજનો સપ્તક શરૂ થતો સમજવો.

એ પ્રમાણે પેહેલી જાતના હારમોનિયમમાં, પેહેલી સફેદ ત્રણ કલ મુકીને ચોથી સફેદ કલને પહેલી ગણવી અને પછી સુરનો હીસાબ આગળ બાંધવો. અને બીજી જાતના હારમોનિયમમાં પહેલી સફેદ કલનેજ પહેલી ગણવી અને પછી સુરનો હીસાબ આગળ બાંધવો.

એ પ્રમાણે * —

પેહેલી–સફેદ	કલ તે સુર ૧ લો અથવા **સા** તીવ્ર સમજવો.
તેની પાસેની કાળી	કલ તે સુર **૧ાા** નો અથવા **રી** કોમળ સમજવો.
બીજી–સફેદ	કલ તે સુર ૨ જો અથવા **રી** તીવ્ર સમજવો
તેની પાસેની કાળી	કલ તે સુર **૨ાા** નો અથવા **ગ** કોમળ સમજવો
ત્રીજી–સફેદ	કલ તે સુર **૩** જો અથવા **ગ** તીવ્ર સમજવો.
તેની પાસેની કાળી	કલ તે સુર **૩ાા** નો અથવા **મ** કોમળ સમજવો.
ચોથી–સફેદ	કલ તે સુર **૪** થો અથવા **મ** તીવ્ર સમજવો.
પાંચમી–સફેદ	કલ તે સુર **૫** મો અથવા **પ** તીવ્ર સમજવો.
તેની પાસેની કાળી	કલ તે સુર **પાા** નો અથવા **ધ** કોમળ સમજવો.
છઠી–સફેદ	કલ તે સુર **૬** ઠો અથવા **ધ** તીવ્ર સમજવો.
તેની પછીની કાળી	કલ તે સુર **૬ાા** નો અથવા **ની** કોમળ સમજવો
સાતમી–સફેદ	કલ તે સુર ૭ મો અથવા **ની** તીવ્ર સમજવો

એ રીતે સાત સફેદ અને પાંચ કાળી મળીને બાર કલોમાંથી નીકળતા અવાજ તે બાર સુર થયા; અને તે પેહેલો અથવા **ખરજનો** સપ્તક થયો. એજ રીતે એની બાજુમાં **બીજો** અથવા **સુર**નો સપ્તક આવેલો છે, જેની બાર કલો પુરી થતાં તેની બાજુમાં **ત્રીજો** અથવા **ટીપ**નો સપ્તક જમણા હાથના છેડા સુધી આવેલો છે.

---

* આ પરથી સાફ દેખાય છે કે કાળી કલો તે બધા અડધા (કોમળ) સુરને માટે છે અને સફેદ તે પૂરા (તીવ્ર) સુરને માટે છે. સુર ૧ લો **સા** ત્રણ કાળી કલની પ્રથમ આવે છે અને સુર ૫ મો **પ** બે કાળી કલની પ્રથમ આવે છે. એટલું શિખનારે લક્ષમાં રાખ્યાથી ચાવીઓ યાદ રાખવી ઘણું સેહેલ બને હારમોનિયમમાં આકૃતિ પ્રમાણે સપ્તક અથવા સુર લખેલા આવતાજ નથી પણ નવા શીખનારે આકૃતિમાં લખ્યા પ્રમાણે કીબોર્ડ પર સાહથી સુર માંડી લેવા કે જેથી શિખતાં ઘડીવડી ભુલ થઇને કંટાળો આવે નહીં.

નોટની ગોઠવણ.[1]

આ પુસ્તકમાં નોટ–સુરના નામ "**સા રી ગ મ પ ધ ની**" થી તથા (કલેના / સુરના) નંબરોથી પણ આપી છે.

કોમળ સુર–સારીગમથી આપેલી નોટમાં મરાઠી[3] અક્ષરથી જણાવ્યા છે અને નંબરોથી આપેલી નોટમાં અડધ સુરોથી જણાવ્યા છે; અને નોટ કયા સપ્તકપર વાગે છે તે ૧–૨–૩ એવા આંકથી બતાવ્યું છે.

દાખલો—

	તિવ્ર તે સફેદ કલ નં૦ ૧ ની	કોમળ તે કાળી કલ નં૦ ૧॥ ની	કોમળ તે કાળી કલ નં૦ ૩॥ ની	તીવ્ર તે સફેદ કલ નં૦ ૨ ની	કોમળ તે કાળી કલ નં૦ ૨॥ ની	તિવ્ર તે સફેદ કલ નં૦ ૫ ની
સુરના નામથી નોટ–	**સા**	री	**म**	**રી**	ग	**પ**
સપ્તકના આંક––	૧	–	–	૨	–	–
સુરના નંબરથી નોટ–	૧	૧॥	૩॥	૨	૨॥	૫

પેહેલી ત્રણ ચાવી પેહેલા સપ્તકની અને બીજી ત્રણ ચાવી બીજા સપ્તકની સમજવી.

(એ પ્રમાણે સુરના નામની નોટ તથા નંબરની નોટ એ ઉપર ધ્યાન રાખવાની કશી જરૂર નથી. જે સુરના નામોથી શીખે તેણે નીચેની નંબરની નોટને મુકી દેવી અને જે નંબરની નોટથી શિખે તેણે ઉપલી સુરના નામોની નોટ પડતી મુકવી.)

૧–એ ગોઠવણથી શિખતાં માત્ર ત્રણ બાબપર લક્ષ આપવું પડશે. અક્ષર અથવા નંબર (સુરના નામ નંબર) થી–સુર તીવ્ર કે કોમળની સમજ. આંક (૧, ૨. ૩,) થી–સપ્તકની સમજ. અને નીચેની ० * નિશાનીથી અવાજ ટુંકો લાંબો કરવાની સમજણ મળશે

૨.–નવા શિખનારાઓને આ નંબરથી આપેલી નોટ ઘણી અનુકુળ થશે. કારણ કે સારીગમથી અમુક સુર આગલ ગયો કે પાછળ રહ્યો તે તેના ધ્યાનપર તરત આવતું નથી અને નંબરથી તેજ પલે તે વર્તી શકાય છે.

૩–કોમળ સુરના અક્ષર री ग म ध नी (એ અક્ષરની ઉપર લીટીના ફરક શિવાય) ગુજરાતી અક્ષરોને મળતાજ છે માટે બીજી જુદી નીશાનીઓ આપીને નોટમાં ગુચવણ કીધી નથી અને તે મરાઠી લખ્યા છે જેથી શિખનારને ઘણું સવલ પડશે.

નોટની છેક નીચે કેટલેક ઠેકાણે • * આ માહેની નીશાની કીધી છે, તેની સમજણ.—

• આવી નીશાની જે ચાવીના નીચે કીધેલી છે તે ચાવીનો અવાજ જરાક કહાડવો એટલે કે તે ચાવી જરાક વાગી કે તરત તેની બાજુની ચાવીને (જે નોટમાં લખેલી હોય તે) વગાડવી.

* આવી નીશાની જે ચાવીની નીચે કીધેલી છે તે ચાવીનો અવાજ સાધારણ રીતે વગાડવાના કરતાં લાંબો કરવો યાને તેનો અવાજ વધારે કહાડવો.

ગાયન વગાડવાને ઝડપથી શિખવાની રીત.

નીચે પ્રમાણે વર્ત્તવાથી નવો શિખનાર ઘણી આસાનીથી શીખી શકશે

પેહેલું—આએ પુસ્તકમાં આપેલો દરેક વિષય વાંચીને બરોબર સમજી લેવું પણ વિશેશ કરીને "હારમોનિયમનો કીબોર્ડ અને રાગના સુરની સમજણ" તથા "નોટ અને નિશાનીઓની સમજણ" એ વિષયોનુ અભ્યાસ પાકો કરવો.

બીજું—કીબોર્ડની આપેલી આકૃતિઓપરથી હારમોનિયમની ચાવીઓપર સાહથી સુર માંડી લેવા.

ત્રીજું—સારીગમના આપેલા ચાર પાઠ પેહેલેથી અનુક્રમે એક પછી એક હારમોનિયમપર વગાડવા શિખવા અને તે દરેકની હાથ કસરત એવી સરસ કરવી કે બધી રીતે આંગલા ફરી વળવાને શકિતવાન થાય અને તેના સુરોપર એવો ધ્યાન રાખવો કે વાજીંત્રમાં વગાડતાં દરેક સુર કયો છે તે વગર જોએ ઓળખાઇ શકાય.

ચોથું—ઉપર પ્રમાણે વર્ત્તવા પછી પેહેલા ગાયનથી વગાડતાં શિખવાને યત્ન કરવું તે એવી રીતે કે પ્રથમ તો ગાયનનો પૂરો અંત્રો બરોબર મોહોડે કરી ગાતાં શિખવો તે પછી તેની દરેક લીટીના નાના નાના કટકાઓની નોટ જુદી જુદી વગાડવા શીખવી જે પછી આખી લીટીની નોટ વારેઘડીએ વગાડવાની કસરત કરવી. એ પ્રમાણે એક લીટી બરોબર હાથે બેઠા પછી બીજી લીટી શિખવી. એમ કરતાં તે આખી તર્જ શિખ્યા પછી અનુક્રમે આગળ વધવું.

હારમોનિયમ વગાડવા કેમ બેસવું અને ચલાવવું.

હારમોનિયમ વગાડવાને તેની સાંમે બરાબર મધ્યમાં એક મકમ બેઠક લઇ બેસવું અને આપણા બેઊ પગ નીચેના સાપટીઆપર રાખી હાથના આંગલાથી ચાવીઓને દાબતાં પગ ચલાવવા. ચાવીઓપર આંગલા રાખ્યા વગર ખાલી પગ કદી ચલાવવા નહીં. ચાવીને દાબતાં પગ એવી રીતે ચાલાવવા કે એક પગ નીચે દાબવો અને બીજો ઉપર લેવો. એટલેકે એક પગ જ્યારે નીચે બેસે તે સાથે બીજો ઉપર ચહડે. બેઊ પગ સાથે કદી બેસાડવા નહીં, તેમજ આંચકાથી પણ પગ ચલાવવા નહીં પણ એક નીયમે એક પગ દાબવો અને બીજો ઉપર લેવો. એ રીતે હાથે કલો દાબતાં પગ ચલાવવા કે જેથી સૂર નીકળશે. જો હારમોનિયમ હાથે ચલાવવાનું હોયતો એક હાથે કલો દાબતા બીજા હાથે ધમણ ચલાવવું. મોહોટા અથવા ઉતાવળા સુરે વગાડવું હોયતો પગ ઉતાવળી ચાલે ચલાવવા અને ધીરે અથવા નરમ સુરે વગાડવું હોયતો પગ ધીરે ચલાવવા હારમોનીયમ એકજ હાથે તથા બેઉ હાથે પણ વાગે છે. બે હાથે (ડબલ સુર) વગાડવું હોયતો કીબોર્ડની જમણી તરફ જમણો હાથ અને ડાબી તરફ ડાબો હાથ ફરી શકે છે.

પાઠ ૧ લો.

સાદી "સારીગમ" ની નોટ.

ચીત્રમાં બતાવ્યા પ્રમાણે હારમોનિયમપર બરાબર મધ્યમાં બેઠક કીધા પછી આ પહેલા પાઠની ચાવીઓ એક પછી એક જમણા હાથે એવી ચોકસાઇથી વગાડવી કે જે ચાવી વગાડીએ તેજ ચાવી શીવાય બીજી પાસેની ચાવીને આંગલ અડકીને સાથે તેનો અવાજ નીકળે નહીં અને એ રીતે એ પાઠની ખુબ કસરત કરીને હાથ બેસાડવો.

રોહી અથવા ચહડતા સુર.

સુર--	સા	રી	ગ	મ*	પ	ધ	ની	સાં	રી	ગ	મ	પ	ધ	ની	સા
સપ્તક...	૧	—	—	—	—	—	—	૨	-	-	-	-	-	-	૩
ચાવી નં.-	૧	૨	૩	૩ા	૫	૬	૭	૧	૨	૩	૩ા	૫	૬	૭	૧

* સાધારણ રીતે "સારીગમ" વગાડવામાં અથવા ગાવામાં "મ" હમેશા કોમળ વપરાય છે. તે માટે કોમળ આપ્યો છે તીવ્ર "મ" ચોકસ રાગ રાગણીઓમાંજ કામે લાગે છે.

અરોહી અથવા ઉતરતા સુર

સુર——	સા	ની	ધ	પ	મ	ગ	રી	સા	ની	ધ	પ	મ	ગ	રી	સા
સપ્તક—	૩	૨	—	—	—	—	—	—	૧	—	—	—	—	—	—
ચાવી નં.	૧	૭	૬	૫	૩ા	૩	૨	૧	૭	૬	૫	૩ા	૩	૨	૧

પાઠ ૨ જો.

સાદી બેવડી "સારીગમ" ની નોટ.

રોહી અથવા ચહડતા સુર.

સુર...	સા	સા	રી	રી	ગ	ગ	મ	મ	પ	પ	ધ	ધ	ની	ની
સપ્તક...	૧	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ચાવી નં૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩ા	૩ા	૫	૫	૬	૬	૭	૭
સુર—...	સા	સા	રી	રી	ગ	ગ	મ	મ	પ	પ	ધ	ધ	ની	ની
સપ્તક...	૨	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ચાવી નંબર	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩ા	૩ા	૫	૫	૬	૬	૭	૭

અરોહી અથવા ઉતરતા સુર.

સુર...—	ની	ની	ધ	ધ	પ	પ	મ	મ	ગ	ગ	રી	રી	સા	સા
સપ્તક..	૨	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ચાવી નં.	૭	૭	૬	૬	૫	૫	૩ા	૩ા	૩	૩	૨	૨	૧	૧
સુર...—	ની	ની	ધ	ધ	પ	પ	મ	મ	ગ	ગ	રી	રી	સા	સા
સપ્તક—	૧	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ચાવી નં.	૭	૭	૬	૬	૫	૫	૩ા	૩ા	૩	૩	૨	૨	૧	૧

પાઠ ૩ જો.

ત્રસુરી "સારીગમ" ની નોટ.

રોહી અથવા ચહડતા સુર,

સુર—	સા રી ગ	રી ગ મ	ગ મ પ	મ પ ધ	પ ધ ની	ધ ની સા
સપ્તક—	૧ – –	– – –	– – –	– – –	– – –	– – ૨
ચાવી નં.	૧ ૨ ૩	૨ ૩ ૩ા	૩ ૩ા ૫	૩ા ૫ ૬	૫ ૬ ૭	૬ ૭ ૧

અરોહી અથવા ઉતરના સુર

સુર—	સા ની ધ	ની ધ પ	ધ પ મ	પ મ ગ	મ ગ રી	ગ રી સા
સપ્તક—	૨ ૧ –	– – –	– – –	– – –	– – –	– – –
ચાવી નં.	૧ ૭ ૬	૭ ૬ ૫	૬ ૫ ૩ા	૫ ૩ા ૩	૩ા ૩ ૨	૩ ૨ ૧

પાઠ ૩ જો. A

બાસુરી "સારીગમ" ની નોટ.

રોહી અથવા ચહડતા સુર

સુર—	સા રી ગ મ	રી ગ મ પ	ગ મ પ ધ	મ પ ધ ની	પ ધ ની સા
સપ્તક—	૧ — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — ૨
ચાવી નં.	૧ ૨ ૩ ૩ા	૨ ૩ ૩ા ૫	૩ ૩ા ૫ ૬	૩ા ૫ ૬ ૭	૫ ૬ ૭ ૧

અરોહી અથવા ઉતરતા સુર

સુર—	સા ની ધ પ	ની ધ પ મ	ધ પ મ ગ	પ મ ગ રી	મ ગ રી સા
સપ્તક—	૨ ૧ — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —
ચાવી નં.-	૧ ૭ ૬ ૫	૭ ૬ ૫ ૩ા	૬ ૫ ૩ા ૩	૫ ૩ા ૩ ૨	૩ા ૩ ૨ ૧

પાઠ ૪ થો

"સારીગમ" ની ફરતિ નોટ.

રોહી અથવા ચહડતા સુર

સુર-	સા રી સા રી ગ	રી ગ રી ગ મ	ગ મ ગ મ પ.
સપ્તક-	૧ — — — —	— — — — —	— — — — —
ચાવી નંબર	૧ ૨ ૧ ૨ ૩	૨ ૩ ૨ ૩ ૩ા	૩ ૩ા ૩ ૩ા ૫
સુર-	મ પ મ પ ધ	પ ધ પ ધ ની	ધ ની ધ ની સા
સપ્તક-	૧ — — — —	— — — — —	— — — — ૨
ચાવી નંબર	૩ા ૫ ૩ા ૫ ૬	૫ ૬ ૫ ૬ ૭	૬ ૭ ૬ ૭ ૧

અરોહી અથવા ઉતરતા સુર

સુર—	સા ની સા ની ધ	ની ધ ની ધ પ	ધ પ ધ પ મ
સપ્તક—	૨ ૧ ૨ ૧ —	— — — — —	— — — — —
ચાવી નંબર.—	૧ ૭ ૧ ૭ ૬	૭ ૬ ૭ ૬ ૫	૬ ૫ ૬ ૫ ૩ા
સુર—	પ મ પ મ ગ	મ ગ મ ગ રી	ગ રી ગ રી સા
સપ્તક—	૧ — — — —	— — — — —	— — — — —
ચાવી નંબર-	૫ ૩ા ૫ ૩ા ૩	૩ા ૩ ૩ા ૩ ૨	૩ ૨ ૩ ૨ ૧

નં૦ ૧ આસાવરિ–દીપચંદિ (મસ્નવી)

અરે કૌન હએ તું તેરા ક્યા હએ નામ–તર્જ

ખુદાયા તું ખાવિંદ સબસે બડા
ઝમી આસમાં તુને પએદા કીયા

ખુ	દા	યા	તું	ખા	વીં	દ	સબ	સે	બ	ડા
ગ	મ	મ	ગ	મ	પ	પ	ધ	પ	મ	ગ
૨	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
૩	૩ાા	૩ાા	૩	૩ાા	૫	૫	૬	૫	૩ાા	૩
										*

ઝ	મી	આ	સ	માં	તુ	ને	પે	દા	કી	આ
સા	રી	રી	સા	રી	ગ	ગ	મ	ગ	રી	સા
૨	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
૧	૨	૨	૧	૨	૩	૩	૩ાા	૩	૨	૧
										*

નં૦ ૨ લલિતછંદ–દાદરો.

અર્‌ર માહરૂં શું હવે થશે—તર્જ

કુવિબધા ઘણું એ કથી મરે
મથન ખંતથી સંત સૌ કરે.

ક	વિ	બ	ધા	ઘ	ણું	એ	ક	થી	મ	રે
સા	સા	સા	રી	ગ	મ	ગ	મ	પ	મ	ગ
૨	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
૧	૧	૧	૨	૩	૩ાા	૩	૩ાા	૫	૩ાા	૩
૦	૦				*					*

મ	થ	ન	ખં	ત	થી	સં	ત	સૌ	ક	રે
રી	ગ	રી	સા	રી	ગ	રી	ગ	રી	રી	સા
૨	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
૨	૩	૨	૧	૨	૩	૨	૩	૨	૨	૧
૦	૦				*					*

નં૦ ૩ ખમ્માચ–દાદરા (ગઝલે ઝફર.)

અએ કાશ ગમ મેરા કભી જાએગા યા નહીં—તર્જ.

તગદીર હમારી ઇનદીનો કએસી બદલ ગઇ
હાથાંમેં આકે વો પરી કએસી નીકલ ગઈ–તગદીર

તગ દીર હ મા રી ઇન દી નો કૈ સી બ દલ ગ ઈ
સા સા રી સા પ ધ પ મ મ પ પ ધ રી સા
૨ — — — ૧ — — — — — — — ૨ —
૧ ૧ ૨ ૧ ૫ ૬ ૫ ૩ા ૩ા ૫ ૫ ૬ . ૨ ૧
*

હા થાં મેં આ કે વો પ રી કૈ સી ની કલ ગ ઈ
સા રી રી રી રી ગ રી સા રી ગ મ ગ રી સા
૨ — — — — — — — — — — — — —
૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૨ ૧ ૨ ૩ ૩ા ૩ ૨ ૧
*

નં૦ ૪ જીલ્લો–ઠુમરિ.

સોહાવે સખી આજ વલી સરતાજ–તર્જ

બતાદે સખી કોન ગલી ગયો શામ—કોન ગલી ગયો શામ–બતાદે
ગોકુલ ઢુંડી–બીંદ્રાબન ઢુંડીરે–આઆઆઆ ઓઆઆ
ગોકુલ ઢુંડી–બીંદ્રાબન ઢુંડીરે—ઢુંડ ફીરી ચારો ધામ–બતાદે

બ તા દે સ ખી કો ઓ ન ગ લી ઇ ગ યો શામ
સા ની ધ ની સા ની રી સા ની ધ મ પ ધ સા
૨ ૧ — — ૨ ૧ ૨ — ૧ — — — — ૨
૧ ૬ા ૬ ૬ા ૧ ૬ા ૨ ૧ ૬ા ૬ ૩ા ૫ ૬ ૧
*

કો ન ગ લી ગ યો શામ
રી રી રી ગ રી ની સા
૨ — — — — ૧ ૨
૨ ૨ ૨ ૨ા ૨ ૭ ૧
*

બ તા દે સ ખી કો ઓ ન ગ લી ઇ ગ યો શામ
પ ધ સા રી ગ સા રી સા ની ધ મ પ ધ સા
૧ — ૨ — — — — — ૧ — — — — ૨
૫ ૬ ૧ ૨ ૨ા ૧ ૨ ૧ ૬ા ૬ ૩ા ૫ ૬ ૧
*

ગો કુ લ કું ઉ ડી બી દ્રા બ ન કું ડી ઇ રે
સા ની સા રી ગ રી સા સા રી રી ગ રી ની સા
૨ ૧ ૨ — — — — — — — — — ૧ ૨
૧ ૭ ૧ ૨ ૨॥ ૨ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨॥ ૨ ૭ ૧
* *

આ આ આ આ આ આ આ
ની સા રી સા ની ધ પ
૧ ૨ — — ૧ — —
૭ ૧ ૨ ૧ ૬॥ ૬ ૫

ગો કુ લ કું ઉ ડી બી દ્રા બ ન કું ડી ઇ રે
ધ સા સા રી ગ રી સા સા રી રી ગ રી ની સા
૧ ૨ — — — — — — — — — — ૧ ૨
૬ ૧ ૧ ૨ ૨॥ ૨ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨॥ ૨ ૭ ૧
* *

કું ડ ગી ગી આ રે શ્યામ -
રી રી રી ગ રી ની સા
૨ — — — — ૧ ૨
૨ ૨ ૨ ૨॥ ૨ ૭ ૧
* * *

નં૦ ૫ ગરબી.

ઓધવનંદનો છોગો તે નમેરો થયો જો—તર્જ

મારગ મુકોને કહું છું કાના કયારની જો
મુને રોકી રાખી છે કઇ વારની જો—મારગ મુકો

મા ર્ગ મુ અ કો ને કહું છું કા ના કયા ર ની ઇ જો
સા રી સા ની ધ મ પ ધ ની રી સા ની ધ પ મ
૨ — — ૧ — — — — — ૨ — ૧ — —
૧ ૨ ૧ ૬॥ ૬ ૩॥ ૫ ૬ ૬॥ ૨ ૧ ૬॥ ૬ ૫ ૩॥
*

મુ ને રો કી રા ખી છે ક ઇ વા ર ની જો-માર્ગ
ધ ની સા સા રી મ ગ રી સા ધ ની રી સા
૧ — ૨ — — — — — — ૧ — ૨ —
૬ ૬॥ ૧ ૧ ૨ ૩॥ ૨॥ ૨ ૧ ૬ ૬॥ ૨ ૧
* * *

નં० ૬ જીલ્લો-પંજાબી (ઠુમરી)

જોબનવા તોરા ભરકે ઉછલ રહયોરે-તર્જ

કંગનવો મોરો કરસે સરક ગયોરે
ઓ આઓ મોરે સઇઆં, ગઇલો મોરી બઇઆં-કંગનવો
સજ દુલારેરે-સુનો પીયા પ્યારેરે
તુમ નહીં છાંડો પ્રીત, મએં જાને નહીં દુગી, જોબન રસ લુંગી
કલાઇ પતલીસી લચક ગયોરે-કંગનવો

કં ગન વો મો રો ક ર સે સ ર ક ગ યો રે
ગ મ પ ધ પ મ ગ રી ગ સા રી મ ગ મ
૨ — — — — — — — — — — — — —
૩ ૩॥ ૫ ૬ ૫ ૩॥ ૩ ૨ ૩ ૧ ૨ ૩॥ ૩ ૩॥
*

ઓ આ વો મો રે સૈ યાં ગ ઇ લો મો રી બૈ યાં-કંગન
પ ધ ની સા ની ધ પ પ ધ રી સા ની ધ પ
૨ — — ૩ ૨ — — — — ૩ — ૨ — —
૫ ૬ ૭ ૧ ૭ ૬ ૫ ૫ ૬ ૨ ૧ ૭ ૬ ૫
* *

રા જ દુ લા રે રે સુ નો પી યા પ્યા રે એ રે
મ ગ મ પ ની સા ની ની ધ ની સા ની ધ પ
૨ — — — — ૩ ૨ — — — ૩ ૨ — —
૩॥ ૩ ૩॥ ૫ ૭ ૧ ૭ ૭ ૬ ૭ ૧ ૭ ૬ ૫
* ० ० *

તુ મ ના હી છાં ડો પ્રીત મેં જા ને ન હીં દું ગી
મ મ ગ મ પ ની સા પ ધ ની સા ની ધ પ
૨ — — — — — ૩ ૨ — — ૩ ૨ — —
૩॥ ૩॥ ૩ ૩॥ ૫ ૭ ૧ ૫ ૬ ૭ ૧ ૭ ૬ ૫
० ० *

જો બ ન ર સ લું ગી
પ ધ રી સા ની ધ પ
૨ — ૩ — ૨ — —
૫ ૬ ૨ ૧ ૭ ૬ ૫

ક લા ઇ પ ત લી ઇ સી લ ચ ક ગ યો રે-કંગન
ગ મ પ ધ પ મ ગ રી ગ સા રી મ ગ મ
૨ — — — — — — — — — — — — —
૩ ૩॥ ૫ ૬ ૫ ૩॥ ૩ ૨ ૩ ૧ ૨ ૩॥ ૩ ૩॥
*

નં૦ ૭ કાફી-દીપચંદી (હોરી.)

કાપ્યો પંથ અપાર—તર્જ

ફાગનકે દીન ચાર, હારે સૈયાં ફાગનકે દીન ચાર
સખીરી-અપના પીયા જો માંગેસો દર્શંગી-ફાગનકે
હીરાભી દર્શંગી, મોતીભી દુંગી-હીરાભી દુંગી અરી
મોતીભી દુંગી, દર્શંગી ગલેકા હાર-સખીરી-અપના પીયા

ફા ગ ન કે એ દી ન ચાર-હાં હાં રે સૈ યાં-ફાગન
સા રી રી રી ગ મ મ પ ધ પ મ ગ રી
૨ — — — — — — — ૨ — — — —
૧ ૨ ૨ ૨ ૨॥ ૩॥ ૩॥ ૫ ૬ ૫ ૩॥ ૨॥ ૨
• ० *

સ ખી રી અ પ ના પી યા જો માં ગે સો દ ર્શં ગી-ફાગન
મ પ સા ની ધ પ મ ગ રી ની ધ પ મ ગ રી
૨ — ૩ ૨ — — — — — — — — — — —
૩॥ ૫ ૧ ૬॥ ૬ ૫ ૩॥ ૨॥ ૨ ૬॥ ૬ ૫ ૩॥ ૨॥ ૨
* ० ० * * *

હી રા ભી દું ગી મો ઓ તી ભી દું ગી
પ પ ધ ની સા રી ગ રી સા સા ની
૨ — — — ૩ — — — — — ૨
૫ ૫ ૬ ૭ ૧ ૨ ૨॥ ૨ ૧ ૧ ૬॥
* • • *

હી રા ભી દું ગી અ રી મો ઓ તી ભી દું ગી
ધ પ ધ ની સા ની સા રી ગ રી સા સા ની
૨ — — — ૩ ૨ ૩ — — — — — ૨
૬ ૫ ૬ ૭ ૧ ૭ ૧ ૨ ૨॥ ૨ ૧ ૧ ૬॥
* ० ० *

દું ગી ગ લે કા હાર
ધ પ પ પ મ પ
૨ — — — — —
૬ ૫ ૫ ૫ ૩॥ ૫
* *

સ ખી રી અ પ ના પી યા જો માં ગે સો દ ર્શં ગી-ફાગન
મ પ સા ની ધ પ મ ગ રી ની ધ પ મ ગ રી
૨ — ૩ ૨ — — — — — — — — — — —
૩॥ ૫ ૧ ૬॥ ૬ ૫ ૩॥ ૨॥ ૨ ૬॥ ૬ ૫ ૩॥ ૨॥ ૨
* ० ० * * *

નં૦ ૮ દાદરો. ('તાસીરે ખાબ' નાટકનો ગાયન)

ઇંગ્રેજી—તર્જ

સબા યે કલામ હુએ, શાદીકા મકાન હુએ
ખુબ ધુમધામ હુએ, આજ રંગ હુએ
દીલ ઉમંગ હુએ, બઝમ દંગ હુએ, ખુબ ધુમધામ હુએ—

સ બા યે ક   લા મ હુએ   શા દી કા મ   કા ન હુએ
ગ ગ ગ ગ   મ મ ગ   રી રી સા રી   ગ રી સા
૨ — — —   — — —   — — — —   — — —
૩ ૩ ૩ ૩   ૩ા ૩ા ૩   ૨ ૨ ૧ ૨   ૩ ૨ ૧
*   *

ખુ બ ધુ મ   ધા મ હુએ   આ જ રં ગ   હુએ
ગ ગ ગ રી   ગ મ ધ   પ મ ગ રી   સા
૨ — — —   — — —   — — — —   —
૩ ૩ ૩ ૨   ૩ ૩ા ૬   ૫ ૩ા ૩ ૨   ૧
*   *

દી લ ઊ મંગ   હુએ   બઝ મ દં ગ   હુએ—ખુબધુમ
પ પ ધ ધ   પ   પ પ ધ ધ   પ
૨ — — —   —   — — — —   —
૫ ૫ ૬ ૬   ૫   ૫ ૫ ૬ ૬   ૫
*   *

નં૦ ૯ કલ્યાન-દીપચંદી. (ગઝલે તુરાબ)

સુનો બાબા હસન હય નામ મેરા—તર્જ

ખુશીસે કાટલે દીલદાર ગરદન
યે હાઝર હુએ સરે બાઝાર ગરદન—ખુશીસે
જો આશક હુએં નહીં મરનેસે ડરતે
કટાતે હુએ સરે બાઝાર ગરદન—ખુશીસે

ખુ શી સે કા   ટ લે દી લ દા   ર ગ ર દન
ગ ગ ગ મ   ધ પ મ ગ સા   રી ગ રી સા
૨ — — —   — — — — —   — — — —
૩ ૩ ૩ ૩ા   ૬ ૫ ૩ા ૩ ૧   ૨ ૩ ૨ ૧
૦ ૦   *

યે હા ઝ ર હુએ   સ રે બા આ ઝા   ર ગ ર દન
ગ ગ ગ ગ મ   ધ પ મ ગ સા   રી ગ રી સા
૨ — — — —   — — — — —   — — — —
૩ ૩ ૩ ૩ ૩ા   ૬ ૫ ૩ા ૩ ૧   ૨ ૩ ૨ ૧
૦ ૦   ૦ ૦   *

જો આ શ ક હુએં   ન હીં મર ને   સે ક ર તે
.ગ ગ પ પ પ   પ પ પ ધ   પ ની ધ પ
૨ — — — —   — — — —   — — — —
૩ ૩ ૫ ૫ ૫   ૫ ૫ ૫ ૬   ૫ ૭ ૬ ૫
૦ ૦

ફ ટા તે હુએં   સ રે બા આ ઝા   ર ગ ર દન
.ગ ગ ગ મ   ધ પ મ ગ સા   રી ગ રી સા.
૨ — — —   — — — — —   — — — —
૩ ૩ ૩ ૩।।   ૬ ૫ ૩।। ૩ ૧   ૨ ૩ ૨ ૧
૦ ૦   *

નં૦ ૧૦ એમણ કલ્યાન–પીસ્તો. (ગઝલે નઝીર)

તફરકા હોતા હુએ અએસાબી ગુલનદામ કહીં
મએ કહીં શીશા કહીં સાકી કહીં જામ કહીં–તફરક
દીલકી બેતાબી ન યાં હેરને દેતી હુએ મુજે
દીન કહીં રાત કહાં સુબે કહીં શામ કહીં–તરફકા

ત ફર કા   હો તા હે એ   સા બી ગુ લન   દામ ક હીં
ગ રી સા   રી રી ગ ગ   પ પ ધ પ   ગ રી ગ
૨ — —   — — — —   — — — —   — — —
૩ ૨ ૧   ૨ ૨ ૩ ૩   ૫ ૫ ૬ ૫   ૩ ૨ ૩
*   *   *

મએ ક હીં   શી શા ક હીં   સા કી ક હીં   જામ ક હીં–તફરકા
ગ પ પ   ધ. ધ પ પ   ગ ગ ધ પ   ગ રી ગ
૨ — —   — — — —   — — — —   — — —
૩ ૫ ૫   ૬ ૬ ૫ ૫   ૩ ૩ ૬ ૫   ૩ ૨ ૩
*   *   *

દીલ કી બે એ   તા બી ન યાં   હે ર ને દે   તી હે મુ જે
ગ ગ પ ધ   સા સા સા સા   ધ ની સા રી   સા ની ધ પ
૨ — — —   ૩ — — —   ૨ — ૩ —   — ૨ — —
૩ ૩ ૫ ૬   ૧ ૧ ૧ ૧   ૬ ૭ ૧ ૨   ૧ ૭ ૬ ૫

દીન ક હીં   રા ત ક હીં   સુ બે ક હીં   શામ ક હીં–તફરકા
ગ પ પ   ધ ધ પ પ   ગ ગ ધ પ   ગ રી ગ
૨ — —   — — — —   — — — —   — — —
૩ ૫ ૫   ૬ ૬ ૫ ૫   ૩ ૩ ૬ ૫   ૩ ૨ ૩
*   *   *

નં૦ ૧૧ ભૈરવી—દાદરો. ('ખુદાદાદ' નાટકનો ગાયન)

કર અયાં તુ હમસે જાયગા કહાં—તરજ

શાદમાં નજર પડા જહાં જહાં—શાદમાં નજર પડા જહાં જહાં—
ઝુબ હાલ હુએ, કયા નેહાલ હુએ, પીર ઔર જવાં
ખીલા હુએ બાગમેં ફુલફુલ અયાં—શાદમાં

શા દ માં   ન જ ર પ ડા   જ હાં   જ હાં
સા મ મ   પ ધ પ ધ   મ રી   ગં સા
૨ — —   — — — —   — —   — —
૧ ૩ાા ૩ાા   ૫ ૫ાા ૫ ૫ાા   ૩ાા ૬ાા   ૨ાા ૧
*   *

શા દ માં   ન જ ર પ ડા   જ હાં   જ હાં
સા મ મ   પ ધ પ ધ   ની સા   ની સા
૨ — —   — — — —   — ૩   ૨ ૩
૧ ૩ાા ૩ાા   ૫ ૫ાા ૫ ૫ાા   ૬ાા ૧   ૬ાા ૧
*   *

ઝુ બ હા લ   હે કયા ને હા લ   હે પી ર ઔ ર જ વાં
સા સા સા રી   સા ની ની ની સા   ની ધ ધ ધ ની ધ ૫
૩ — — —   — ૨ — — ૩   ૨ — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૧ાા   ૧ ૬ાા ૬ાા ૬ાા ૧   ૬ાા ૫ાા ૫ાા ૫ાા ૬ાા ૫ાા ૫
૦ ૦   ૦ ૦   ૦ ૦ *

ખી લા   હે બાગ   મેં ફુ લ ફુ લ અ યાં
૫ સા   ની ધ   ૫ મ મ ૫ ધ ૫ મ
૨ ૩   ૨ —   — — — — — — —
૫ ૧   ૬ાા ૫ાા   ૫ ૩ાા ૩ાા ૫ ૫ાા ૫ ૩ાા
*   *   *   ૦ ૦ *

નં૦ ૧૨ ખેમટો. ('અલાઉદ્દીન' નાટકનો ગાયન)

નીસાર તોરે નખરે નાઝો અદાપર નીસાર
ગોરે ગોરે ગાલોંકે બોસે દીલાદે, દીલકો હો મોરે કરાર—નીસાર

ની સાર તો રે   ન ખ રે   ના ઝો અ   દા પર ની   સાર
રી મ મ મ   ૫ ધ ૫   મ મ ગ   ૫ મ ગ   રી
૨ — — —   — — —   — — —   — — —   —
૨ ૩ાા ૩ાા ૩ાા   ૫ ૫ાા ૫   ૩ાા ૩ાા ૩   ૫ ૩ાા ૨ાા   ૨
*

ગો	રે	ગો	રે	ગા	લ્રાં	કે	ઓ	સે	દી	લા	દે
રી	ગ	રી	ગ	મ	મ	મ	પ	ધ	ધ	પ	મ
૨	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
૨	૨ાા	૨	૨ાા	૩ાા	૩ાા	૩ાા	પ	પાા	પાા	પ	૩ાા
	૦		૦							*	

દીલ	કો	હો	મો	રે	ક	શર—નીસાર
ધ	ધ	ધ	પ	મ	ગ	મ
૨	—	—	—	—	—	—
પાા	પાા	પાા	પ	૩ાા	૨ાા	૩ાા
						*

નં૦ ૧૩ ઈંગ્રેજી ગત-દાદરો. (દીલેર દીલશેર નાટકનો ગાયન)

Again again and again—તરજ.

પનાહ ખુદાકી પનાહ, પનાહ ખુદાકી પનાહ
ન લાએ જો ઓરત, ઉડાએ ન આફ્ત
ઉમર ભર ખુદાકી પનાહ-પનાહ

પ	ના	ખુ	દા	કી	પ	ના
પ	સા	પ	સા	ની	ધ	પ
૧	૨	૧	૨	૧	—	—
૫	૧	૫	૧	૭	૬	૫
						*

પ	ના	ખુ	દા	કી	પ	ના
પ	સા	પ	સા	ની	સા	રી
૧	૨	૧	૨	૧	૨	—
૫	૧	૫	૧	૭	૧	૨
						*

ન	લા	એ	જો	ઓ	રત	ઉ	ડા	એ	ન	આ	ફ્ત
સા	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	રી	મ	મ	મ	મ	ગ
૨	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
૧	૩	૩	૩	૩	૩	૨	૩ાા	૩ાા	૩ાા	૩ાા	૩
				૦	૦					૦	•

ઉ	મર	ભર	ખુ	દા	કી	પ	ના
રી	ગ	રી	સા	ની	ધ	ની	સા
૨	—	—	—	૧	—	—	૨
૨	૩	૨	૧	૭	૬	૭	૧
							*

નં૦ ૧૪ કેરબો. (અલાઉદ્દીન નાટકનો ગાયન)

સરગમ–તરજ.

ફાલકા હમપર હાલ મુકર્રર ઝાહેર સબ કરના
લેકીન ગડબડ સડબડ ભરભર હરગીઝ યાં મત કરના.
ક્યું તુમ ડરકર મરતે હો–ક્યું તુમ શરફીર કરતે હો
નાહક યે ઊઠકર, બદ અખ્તર ફીર, શોર કરે બરપા
દી–વા–ને–કો–ના–છે–ડો–ફાલકા

ફા લ કા હમ પર હા લ મુ કર રર ઝા હેર સબ કર ના
સારી ગ મ મ સારી ગ મ મ ગ મ ગ પ સા
૨ — — — — — — — — — — — — — —
૧ ૨ ૩ ૩॥ ૩॥ ૧ ૨ ૩ ૩॥ ૩॥ ૩ ૩॥ ૩ ૫ ૧
• • ० ० *

લે કીન ગડ બડ સડ બડ ભર ભર હર ગીઝ યાં મત કર ના
મ મ ની ધ પ મ ગ રી સા રી ગ મ પ મ
૨ — — — — — — — — — — — — —
૩॥ ૩॥ ૬॥ ૬ ૫ ૩॥. ૩ ૨ ૧ ૨ ૩ ૩॥ ૫ ૩॥
० • *

ક્યું તુમ ડર કર મર તે હો ક્યું તુમ શર ફીર કર તે હો
મ મ ની ની ની ની ની સા સા સા સા સા સા સ
૨ — — — — — — — — — — — — —
૩॥ ૩॥ ૬॥ ૬॥ ૬॥ ૬॥ ૬॥ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧
* *

ના હક યે ઊઠ કર બદ અખ તર ફીર શો ર ક રે બર પા
સા સા સા સા સા રી રી રી રી ગ ગ ગ ગ પ મ
૨ — — —|— — — — — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૫ ૩॥
• ० *

દી વા ને કો ના છે ડો.
ની ધ પ મ ગ રી સા
૨ — — — — — —
૬॥ ૬ ૫ ૩॥ ૨॥ ૨ ૧
* * * * * * *

નં૦ ૧૫ એમણુ કલ્યાન—દાદરો.

('અલાઉદ્દીન' નાટકનો ગાયન)

કહું તુમસે મેં જો એક બાત-તરજ.

કહું તુમસે મેં કયા એક ખાબ નઝર આયા મુજે
કીસી સનમને આ સપનેમે મુંહ દીખાયા મુજે-કહું તુમસે
મેરે દીલકો ઊસીને છીનકે કલપાયા મુજે
ફીર છુપાકે ચહેરા ચાંદસા તરસાયા મુજે—કહું તુમસે

ક હું તુમ સે મેં કયા એ ક ખા આ બ ન ઝ ર આ યા મુ જે
ધ સા રી ગ ગ ગ મ ગ રી ગ રી સા સા રી ગ સા રી સા
૧ ૨ — — — — — — — — — — — — — — — —
૬ ૧ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩॥ ૩ ૨ ૩ ૨ ૧ ૧ ૨ ૩ ૧ ૨ ૧
* ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦

કી સી સ નમ ને આ સ પ ને મેં મું દી ખા યા મુ જે
ગ પ ધ ની ધ પ પ પ ગ ગ પ ધ ની પ ધ પ
૨ — — — — — — — — — — — — — — — —
૩ ૫ ૬ ૭ ૬ ૫ ૫ ૫ ૩ ૩ ૫ ૬ ૭ ૫ ૬ ૫
૦ ૦

ક હું તુમ સે મેં કયા એક ખા બ ન ઝ ર આ યા મુ જે-કહું
મ ગ ગ મ મ ધ પ ગ રી સા સા રી ગ સા રી સા
૨ — — — — — — — — — — — — — — —
૩॥ ૩ ૩ ૩॥ ૩॥ ૬ ૫ ૩ ૨ ૧ ૧ ૨ ૩ ૧ ૨ ૧
* ૦ ૦ ૦

મે રે દી લ કો ઊ સી ને છી ન કે કલ પા યા મુ જે
ગ ગ પ ધ સા સા સા સા ની ધ પ પધ ની પ ધ પ
૨— — — ૩ — — — ૨ — — — — — — —
૩ ૩ ૫ ૬ ૧ ૧ ૧ ૧ ૭ ૬ ૫ ૫૬ ૭ ૫ ૬ ૫
૦ ૦

ફીર છુપા કે ચે હે રા ચાં દ સા ત ર સા યા મુ જે.—કહું
મ ગ ગ મ મ ધ પ ગ રી સા સા રી ગ સા રી સા
૨— — — — — — — — — — — — — — —
૩॥ ૩ ૩ ૩॥ ૩॥ ૬ ૫ ૩ ૨ ૧ ૧ ૨ ૩ ૧ ૨ ૧
* ૦ ૦ ૦ ૦

નં૦ ૧૬ સારંગ–દાદરો ('અલીબાબા' નાટકનો ગાયન)

પીલી પીલી મંગોટીલે, જંગબારી હપા ગેમા—પીલી પીલી
જંગબારી હપા ગેમા—જંગબારી હપા ગેમા
પીલી પીલી મંગોટીલે—જંગબારી હપા ગેમા—પીલી પીલી

પી લી પી લી મં ગો ટી લે જં ગ બા રી હ પા ગે માં–પીલી
સા સા સા રી ની સા ની સા રી પ મ પ મ રી રી સા સા
૨ — — — ૧ ૨ ૧ ૨ — ૨ — — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૨ ૭ ૧ ૭ ૧ ૨ ૫ ૩ાા ૫ ૩ાા ૨ ૨ ૧ ૧
* * *

જં ગ બા રી હ પા ગે માં જં ગ બા રી હ પા ગે માં–પીલી
રી રી મ મ પ પ પ પ મ મ પ પ ની પ મ રી
૨ — — — — — — — — — — — — — — —
૨ ૨ ૩ાા ૩ાા ૫ ૫ ૫ ૫ ૩ાા ૩ાા ૫ ૫ ૬ાા ૫ ૩ાા ૨
* * * *

નં૦ ૧૭ ભેરવી– દીપચંદી.

(અમાનતની ઇંદ્ર સભા નાટકનો ગાયન)

અબ્બારે મોરે જોબનકી—તરજ

રે મેં તો કહાં પાઊં કહાં પાઊં યાર
યારકી છાળી નઝર નહીં આવત– હુંડત હું સનસાર–રે મેં તો

રે મેં તો કાં પા ઊં કાં પા ઊં યાર
સા રી સા ની ધ પ ધ ની ની સા
૨ — — ૧ — — — — — ૨
૧ ૧ાા ૧ ૬ાા ૫ાા ૫ ૫ાા ૬ાા ૬ાા ૧
*

યા ર કી છા ળિ ન ઝર ન હીં આ વત
સા સા રી ગ મ મ ગ મ ગ રી સા
૨ — — — — — — — — — —
૧ ૧ ૨ ૨ાા ૩ાા ૩ાા ૨ાા ૩ાા ૨ાા ૧ાા ૧
* *

હું ડ ત હું સ ન સાર—રે મેં તો
ગ ગ રી ગ રી ની સા
૨ — — — — ૧ ૨
૨ાા ૨ાા ૨ ૨ાા ૧ાા ૬ાા ૧
*

નં૦ ૧૮ કોંસીઆ ગઝલ-દાદરો.

('અલાઉદ્દીન' નાટકનો ગાયન)

યાર તેરે હીજ્રમેં દીવાને—તર્જ

પ્યારે મેરે દીલમે તેરા પ્યાર બડે દમ બ દમ
પ્યાર બડે દમ બ દમ પ્યાર બડે દમ બ દમ—પ્યારે મેરે
તું હુએ મેરે ભાઈ જાનકા નીશાને ગુલીસ્તાન
બુલબુલે શીરીં ઝબાં પ્યાર બડે દમ બદમ—પ્યારે મેરે

પ્યા રે મે રે દીલ મેં તે રા પ્યા ર બ ડે દમ બ દમ
ધ ધ પ પ ગ ગ ગ ગ રી રી સા રી ગ રી સા
૧ — — — ૨ — — — — — — — — — —
૬ ૬ ૫ ૫ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩ ૨ ૧
*

પ્યા ર બ ડે દમ બ દમ પ્યા ર બ ડે દમ બ દમ-પ્યારે
મ મ મ મ પ મ ગ રી રી સા રી ગ રી સા
૨ — — — — — — — — — — — — —
૩ા ૩ા ૩ા ૩ા ૫ ૩ા ૩ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩ ૨ ૧
*

તું હૈ મે રા ભા ઈ જા ન કા ની શા ને ગુ લી સ્તા
ગ ગ પ ધ સા સા સા સા ની ધ પ ધ ની ધ પ
૨ — — — ૩ — — — ૨ — — — — — —
૩ ૩ ૫ ૬ ૦ ૧ ૧ ૧ ૧ ૭ ૬ ૫ ૬ ૭ ૬ ૫
૦ *

કા ની શા ને ગુ લી સ્તા
ધ ધ પ ધ ની ધ પ
૨ — — — — — —
૬ ૬ ૫ ૬ ૭ ૬ ૫
*

બુલ બુ લે શી રી ઝ બાં પ્યા ર બ ડે દમ બ દમ-પ્યારે
મ મ મ મ પ મ ગ રી રી સા રી ગ રી સા
૨ — — — — — — — — — — — — —
૩ા ૩ા ૩ા ૩ા ૫ ૩ા ૩ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩ ૨ ૧
* *

નં૦ ૧૯ જીલ્લો-કેરબો. (કાહારવો)

તકતક દેખી સુંદરીઆ શાન—તરજ

તકતક મારે નજરીઆં રાય

કાલીસી જુલ્ફોમેં જીયા લલચાય-તકતક

એક તો મારે તોરી બાલી ઊમરીઆં, દુજો મારે જોબનવા રાય

તીજો મારે તોરે અંગીઆંકી બટવા

કયા જાદુ ડારા નઝરીઆં રાય-તકતક

ત ક ત ક મા રે ન જ રી આ આં રાય
સા સા સા રી ગ ગ રી સા રી ગ રી સા
૨ — — — — — — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૨ ૩ ૩ ૨ ૧ ૨ ૩ ૨ ૧
૦ ૦ ૦ ૦ *

કા લી સી જુલ ફો મેં જી યા લ લ ચા એ-તક
ધ ધ ધ ધ પ ધ મ પ પ મ ગ રી
૨ — — — — — — — — — — —
૬ ૬ ૬ ૬ ૫ ૬ ૩ા ૫ ૫ ૩ા ૩ ૨
• • • *

એ ક તો મા રે તો રી બા લી ઊ મ રી આં
મ ગ મ પ પ પ પ ધ સા ની ધ ધ પ
૨ — — — — — — — ૩ ૨ — — —
૩ા ૩ ૩ા ૫ ૫ ૫ ૫ ૬ ૧ ૭ ૬ ૬ ૫
૦ ૦ ૦ ૦

દુ જો મા રે જો બ ન વા રાય
ધ ધ ધ ધ પ મ મ ધ પ
૨ — — — — — — — —
૬ ૬ ૬ ૬ ૫ ૩ા ૩ા ૬ ૫
* * *

તી જો મા રે તો રી અં ગી આં કી બ ટ વા
ધ ધ ધ ધ પ ધ મ પ પ મ ગ ગ રી
૨ — — — — — — — — — — — —
૬ ૬ ૬ ૬ ૫ ૬ ૩ા ૫ ૫ ૩ા ૩ ૩ ૨
૦ ૦ ૦ ૦

કયા જા દુ ડા રા ન જ રી આ આં રાય—ત ક ત
સા સા રી ગ ગ રી સા રી ગ રી સા ધ સા સા
૨ — — — — — — — — — — ૧ ૨ —
૧ ૧ ૨ ૩ ૩ ૨ ૧ ૨ ૩ ૨ ૧ ૬ ૧ ૧
૦ ૦ *

નં૦ ૨૦ બ્રહ્મન્સ—પીસ્તો. (ગઝલે આશક.)

કાસીદા લાદે ખબર યારકે આજાનેકી
જાન જાતી હય ચલી હીજ્રમેં દીવાનેકી—કાસીદા

કા સી દા આ લા દે ખ બર યા ર કે આ જા ને કી
૫ ૫ મ ગ રી ગ રી સા ની ની સા રી ગ રી સા
૨ — — — — — — — ૧ — ૨ — — — —
૫ ૫ ૩ાા ૩ ૨ ૩ ૨ ૧ ૭ ૭ ૧ ૨ ૩ ૨ ૧
* *

જા ન જા આ તી હે ચ લી હી જ્ર મે દી વા આ ને કી ઇ—કાસીદા
સા સા સા સા રી મ ૫ ૫ રી રી મ ૫ ધ ૫ મ ગ રી
૨ — — — — — — — — — — — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૧ ૨ ૩ાા ૫ ૫ ૨ ૨ ૩ાા ૫ ૬ ૫ ૩ાા ૩ ૨
૦ ૦

નં૦ ૨૧ દાદરો ('અલાઉદ્દીન' નાટકનો ગાયન)

હાં બીબીજાન સુનીએ જરી, ધુન યે મેરી, ગુનકી ભરી—હાં બીબી
સો બરસ ઇરાનમે રહે આઈ હું દીલ શાદ
હએ ખુવા મુગલાનીકી સબ બાતેં મુજે યાદ
બીબી જાન સુનીએ જરી, ધુન યે મેરી ગુનકી ભરી—હાં બીબી

હાં બી બી જાન સુ ની એ જ રી ધુ ન યે મે રી ગુ ન કી ભ રી
ગ ગ ગ ગ રી ગ રી મ ગ રી ગ રી મ ગ રી ગ રી મ ગ
૨ — — — — — — — — — — — — — — — — — —
૨ાા ૨ાા ૨ાા ૨ાા ૨ ૨ાા ૨ ૩ાા ૨ાા ૨ ૨ાા ૨ ૩ાા ૨ાા ૨ ૨ાા ૨ ૩ાા ૨ાા
૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ *

સો બ રસ ઇ રા ન મેં રે આ ઈ હું દી લ સાદ
સા સા સા રી ગ ગ મ મ ગ રી મ ગ રી સા
૨ — — — — — — — — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૨ ૨ાા ૨ાા ૩ાા ૩ાા ૨ાા ૨ ૩ાા ૨ાા ૨ ૧
૦ ૦ *

હે ખુ વા મુગ લા ની કી સબ બા તેં મુ જે એ યાદ—બીબી જાન
૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ધ ની ધ ૫ મ ૫ મ ગ ગ ગ ગ
૨ — — — — — — — — — — — — — — — —
૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ાા ૬ાા ૫ાા ૫ ૩ાા ૫ ૩ાા ૨ાા ૨ાા ૨ાા ૨ાા
૦ ૦

નં૦ ૨૨ તીલાનો ('અલ્લાઉદ્દીન' નાટકનો ગાયન)

બંધન બાંધારે—તરજ

હમદમ આઓરે, ધાઓ સબ મીલકર સહેલીયાં-હમદમ
યે ખાબ કએસા પુરગમ થા
ડરડર જીયા મોરા કાંપે, મન ગભરાય-હમદમ
દોડો દોડો મીલકે સારી, મેરે દીલકી બેકરારી
દેખો ભાલો બારી બારી, સારી વો કીધર ગઇ
ગડ ગઇ, મર ગઈ, કીધર ઉજડ ગઇ
કોઇ હએ કે નહીં, ઇધર ઉધર ગઇ
સારે ઘરમેં, હએ નઝરમેં, કોઈ નહીં રે-હમદમ

હ મ દ મ આ ઓ ઓ ઓ રે
નીસારીસા ની ધ પ ધ સા
૧ ૨ — — ૧ — — — ૨
૭ ૧ ૨ ૧ ૧॥ ૬ ૫ ૬ ૧
* *

ધા ઓ સ બ મી લ ક ર સ હે લી આ—હમ
સા સા રી રી મ મ પ પ ની સા સા સા
૨ — — — — — — — — ૩ — —
૧ ૧ ૨ ૨ ૩॥ ૩॥ ૫ ૫ ૭ ૧ ૧ ૧

યે ખા બ ક એ સા પુ ર ગ મ થા
મ મ પ ની પ ની સા સા સા સા સા
૨ — — — — — ૩ — — — —
૩॥ ૩॥ ૫ ૭ ૫ ૭ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧
* *

ડ ર ડ ર જી યા મો રા કાં આં પે મ ન ગ ભ રાએ-હમ
સા ની સા ની સા સા રી સા ની ની ધ પ મ મ ગ રી સા
૩ ૨ ૩ ૨ ૩ — — — ૨ — — ૨ — — — — —
૧ ૭ ૧ ૭ ૧ ૧ ૨ ૧ ૬॥ ૬॥ ૬ ૫ ૩॥ ૩॥ ૨॥ ૨ ૧
* * *

દો ડો દો ડો મીલ કે સા રી મે રે દીલ કી બે ક રા રી
રી મ રી મ મ મ મ મ પ પ પ પ પ પ પ પ
૨ — — — — — — — — — — — — — — —
૨ ૩॥ ૨ ૩॥ ૩॥ ૩॥ ૩॥ ૩॥ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫

હે બો ભા લો બા રી બા રી સા રી વો કી ધ ર ગઇ
મ મ મ મ ગ ગ ગ ગ રી રી રી સા ગ રી સા
૨ — — — — — — — — — — — — — —
૩॥ ૩॥ ૩॥ ૩॥ ૨॥ ૨॥ ૨॥ ૨॥ ૨ ૨ ૨ ૧ ૨॥ ૨ ૧
*

ગ ડ ગઇ મ ર ગઇ કી ધ ર ઊ જ ડ ગઇ
સા સા સા ની ની ની ધ ધ ધ પ ની ધ પ
૩ — — ૨ — — — — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૬॥ ૬॥ ૬॥ ૬ ૬ ૬ ૫ ૬॥ ૬ ૫
* * *

કો ઇ હુએ કે ન હીં ઇ ધ ર ઊ ધ ર ગઇ
મ મ મ ગ ગ ગ રી રી રી સા ગ રી સા
૨ — — — — — — — — — — — —
૩॥ ૩॥ ૩॥ ૨॥ ૨॥ ૨॥ ૨ ૨ ૨ ૧ ૨॥ ૨ ૧
* * *

સા રે ધ ર મેં હે ન જ ર મેં કો ઇ ન હીં રે-હમ
સા રી મ મ પ ધ પ મ પ ગ રી સા ગ રી સા
૨ — — — — — — — — — — — — — —
૧ ૨ ૩॥ ૩॥ ૫ ૬ ૫ ૩॥ ૫ ૨॥ ૨ ૧ ૨॥ ૨ ૧
* * *

નં૦ ૨૩ બ્રહન્સ ગઝલ–દીપચંદી.

('જુલ્મે અજલમ' નાટકનો ગાયન.)

ફના હો ચુકા મેં ફના હો ચુકા
અજબ ઇશ્કમેં મુબતીલા હો ચુકા.

ફ ના હો ચુ કા મેં ફ ના હો ચુ કા
સા સા સા સા સા ધ ની રી સા ની ધ
૨ — — — — ૧ — ૨ — ૧ —
૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૬ ૬॥ ૨ ૧ ૬॥ ૬
*

અ જબ ઇશ ક મેં મુબ તી લા હો ચુ કા
ગ મ ધ ધ ની ની પ ધ પ ગ મ
૧ — — — — — — — — — —
૩ ૩॥ ૬ ૬ ૬॥ ૬॥ ૫ ૬ ૫ ૩ ૩॥
*

નં૦ ૨૪ જીલ્લા–ખેમટો. ('અલ્લાઉદ્દીન' નાટકનો ગાયન.)

"પૈયાં મેં લાગું સૈયાંકો"—તરજ

પૈયાં મેં લાગું એ આઆ પીયારે મોરે
ચીંતા હમારી બીસારે પીયારે મોરે
ચમકે નસીબોંકે તારે પીયારે મોરે
દેકે રૂપૈયા દુલારે પીયારે મોરે
આઆને મુજકો બનાયા ગુલામ;
ચમન કર જા પીસર જીગર નીડર મુદામ.

પૈ યાં મેં	લા ગું એ	આ આ પી	યા રે મો રે
ગ ગ ગ	મ મ મ	ગ ગ રી	ગ રી સા સા
૨ — —	— — —	— — —	— — — —
૩ ૩ ૩	૩ાા ૩ાા ૩ાા	૩ ૩ ૨	૩ ૨ ૧ ૧
			૦ ૦

ચીં તા હ	મા રી બી	સા રે પી	યા રે મો રે
ગ પ પ	પ પ પ	ધ ધ પ	ની ધ પ પ
૨ — —	— — —	— — —	— — — —
૩ ૫ ૫	૫ ૫ ૫	૬ ૬ ૫	૭ ૬ ૫ ૫
			૦ ૦

ચમ કે ન	સી બોં કે	તા રે પી	યા રે મો રે
સા સા સા	સા રી સા	ની ની ધ	ની ધ પ પ
૩ — —	— — —	૨ — —	— — — —
૧ ૧ ૧	૧ ૨ ૧	૭ ૭ ૬	૭ ૬ ૫ ૫
			૦ ૦

દે કે રૂ	પૈ યા દુ	લા રે પી	યા રે મો રે
ની ની ની	ની સા ની	ધ ધ પ	ની ધ પ પ
૨ — —	— ૩ ૨	— — —	— — — —
૬ાા ૬ાા ૬ાા	૬ાા ૧ ૬ાા	૬ ૬ ૫	૬ાા ૬ ૫ ૫
			૦ ૦

આ આ ને	મુજ કો બ	ના યા ગુ	લામ
મ મ મ	મ પ મ	ગ ગ રી	સા
૨ — —	— — —	— — —	—
૩ાા ૩ાા ૩ાા	૩ાા ૫ ૩ાા	૩ ૩ ૨	૧

*

ચ મ ન   ક ર જા   પી સ રે
સા રી ગ   મ પ ધ   પ મ પ
૨ — —   — — —   — — —
૧ ૨ ૩   ૩॥ ૫ ૬   ૫ ૩॥ ૫
* * *

જી ગ રે   ની ઠ રે   મુ દામ
મ ગ મ   ગ રી ગ   રી સા
૨ — —   — — —   — —
૩॥ ૩ ૩॥   ૩ ૨ ૩   ૨ ૧
* * *

નં૦ ૨૫-દાદરો. ('અલીબાબા' નાટકનો ગાયન.)

ઇંગ્રેજી—તર્જ.

સારી પૈસેકી બહાર-પઇસેસે કારોબાર
પૈસેકા પ્યાર, પૈસેસે યાર, ગાર તાબેદાર.
પૈસેકી સબકો ચાહ, મોહતાજ હો યા શાહ
પૈસા-પૈસા-પૈસેકી વાહ વાહ.

સા   રી પૈ સે કી   બ હાર પ   ઇ સે સે કા   રોબાર
ગ   મ પ પ સા   સા પ ગ   મ પ પ સા   પ ધ
૨   — — — ૩   — ૨ —   — — — ૩   ૨ —
૩   ૩॥ ૫ ૫ ૧   ૧ ૫ ૩   ૩॥ ૫ ૫ ૧   ૫ ૬
* *

પૈ સે કા પ્યાર   પૈ સે સે યાર ગા ર તા   બેદાર
ની સા સા ની   ધ ની ધ પ ધ ધ ની   ની સા
૨ ૩ — ૨   — — — — — — —   — ૩
૭ ૧ ૧ ૭   ૬ ૭ ૬ ૫ ૬ ૬ ૭   ૭ ૧
* *

પૈ સે કી સબ કો ચાહ   મો તા જ હો   યા શા
સા સા સા મ · પ ધ   ની સા સા રીં   સા પ
૨ — — —   — —   — ૩ — —   — ૨
૧ ૧ ૧ ૩॥   ૫ ૬   ૭ ૧ ૧ ૨   ૧ ૫
* *

પૈ સા   પૈ સા   પૈ સે કી વા   હ વા
સા ની   રી સા   સા ની ની ધ   ની સા
૩ ૨   ૩ —   — ૨ ——   — ૩
૧ ૭   ૨ ૧   ૧ ૭ ૭ ૬   ૭ ૧
* * *

નં ૨૬ ('અલ્લાઉદ્દીન' નાટકનો ગાયન)

ઈંગ્રેજી—તર્જ.

કયેસા અંધેરા હુએ ઘેરા, યહાંપે ફેરા જલનદર ગુરૂકા; આસ મનકી, ખાસ ધનકી, દાસપનકી, હો પુરી સભી
ભુતોંકા ડેરા, બસેરા, સનનન બોલે હયે જીંગા પતંગા; ડુબા ચંદા, હોકે મંદા, ડારૂં ફંદા જીનોપર અભી.

કએ સા   અં ઘે રા   હે ઘે રા   યાં પે ફે રા   જ લન દર   ગુ રૂ કા
મ મ   ગ પ મ   ગ પ મ   સા રી ગ મ   રી ગ મ   રી ગ ની
૨ —   — — —   — — —   — — — —   — — —   — — ૧
૩॥ ૩॥   ૩ ૫ ૩॥   ૩ ૫ ૩॥   ૧ ૨ ૩ ૩॥   ૨ ૩ ૩॥   ૨ ૩ ૬॥
* * * ૦ ૦ * * *

આ સ મન કી   ખા સ ધન કી   દા સ પન કી   હો પુ રી   સ ભી.
પ ધ ની રી   પ ધ ની રી   પ ધ ની રી   ગ મ ધ   પ મ
૧ — — ૨   ૧ — — ૨   ૧ — — ૨   — — —   — —
૫ ૬ ૬॥ ૨   ૫ ૬ ૬॥ ૨   ૫ ૬ ૬॥ ૨   ૩ ૩॥ ૬   ૫ ૩॥
* * * ૦ * * *

ભુ તોં   કા ડે રા   બ સે રા   સ ન ન   ન બો લે   હે જીં ગા   પ તં ગા
મ મ   ગ પ મ   ગ પ મ   ગ રી સા   રી ગ મ   રી ગ મ   રી ગ ની
૨ —   — — —   — — —   — — —   — — —   — — —   — —
૩॥ ૩॥   ૩ ૫ ૩॥   ૩ ૫ ૩॥   ૩ ૨ ૧   ૨ ૩ ૩॥   ૨ ૩ ૩॥   ૨ ૩ ૧
* * * * * *

ફુ બા ચં દા   હો કે મં દા   ટા રૂ ફું દા   છ નો પર   અ બી
પ ધ નીરી   પ ધ નીરી   પ ધ નીરી   ગ મ ધ   પ મ
૧ — — ૨   ૧ — — ૨   ૧ — — ૨   — — —   — —
પ ૬ ૬॥ ૨   પ ૬ ૬॥ ૨   પ ૬ ૬॥ ૨   ૩ ૩॥ ૬   પ ૩॥
*   *   *   ૦ * *   *

નં૦ ૨૭ ગઝલે દાગ ('અલાઉદીન' નાટકનો ગાયન)

"નઝીંદગીમે કભી હો ફુરકત"—તર્જ.

સબાત બહેરે જહાંમે અપના ફકત મીસાલે હુબાબ દેખા
ન જોશ દેખા નશોર દેખા ન મૌજ દેખી ન આબ દેખા—સબાત

સ   બા ત   બહે રે જ   હાં મેં અ પ ના આ ફ કત   મી સા આ લે   એ હુ બા   બ દે એ ખા
સા   સા સા   ગ ગ મ   પ પ પ પ મ ગ મ ધ   પ મ ગ રી   ગ મ મ   ધ પ મ ગ
૨   — —   — — —   — — — — — — — —   — — — —   — — —   — — — —
૧   ૧ ૧   ૩ ૩ ૩॥   પ પ પ પ ૩॥ ૩ ૩॥ ૬   પ ૩॥ ૩ ૨   ૩ ૩॥ ૩॥   ૬ પ ૩॥ ૩
૦ ૦ ૦ ૦   ૦ ૦   ૦ ૦

ન જો   શ દે   ખા ન શો ર દે એ ખા ન મૌ   જ દે એ ખી   ઇ ન આ આ   બ દ એ ખા
પ પ   પ ની   ની સા સા   સા સા સા રી   ની ની   ની ની ધ પ   ધ મ પ મ   ધ પ મ ગ
૨ —   — —   — ૩ —   — — — —   ૨ —   — — — —   — — — —   — — — —
પ પ   પ ૭   ૭ ૧ ૧   ૧ ૧ ૧ ૨   ૬॥ ૬॥   ૬॥ ૬॥ ૬ પ   ૬ ૩॥ પ ૩॥   ૬ પ ૩॥ ૩
૦ ૦ *   ૦ ૦   ૦ ૦   ૦ ૦

નં૦ ૨૮ મલ્હાર–ત્રીતાલો ('અલ્લાઉદ્દીન' નાટકનો ગાયન)

પ્યારી આરે આરે તક્ત હું રાહ–તરજ

પ્યારી કાહે કાહે કરત પુકાર
કોન સપન પ્યારી અંખીયન દેખા
ડરત નીંદરીઆં હાંક માર–પ્યારી કાહે
તોપર વારી, હમ બલહારી મીલકર સારી, પ્યારી જાન
કયું પુકારી, કરકર જારી, ખાલીક બારીં, કી અમાન
દેખા ભાલી, દેવી કાલી, કીજો તુને શોરો સાર
કર બચ્યાં, બે ગુમાં, ડર ડર કર–પ્યારી કાહે

પ્યા રી   કા હે કા હે   ક ર ત પુ   કાર
સા ની   સા રી ગ પ   ગ રી ની સા   રી
૨ ૧   ૨ — — —   — — ૧ ૨   —
૧ ૭   ૧ ૨ ૩ ૫   ૩ ૨ ૭ ૧   ૨
*

કો ન સ પ ન પ્યા રી   આં ખી ય ન   દે એ ખા
ગ ગ ગ ગ ગ રી ગ   પ પ ગ રી   ગ રી સા
૨ — — — — — —   — — — —   — — —
૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨ ૩   ૫ ૫ ૩ ૨   ૩ ૨ ૧

ડ ર ત ની   દ રી યાં આં   હા ક માં   આર — પ્યા રી
સા ની ની ની   ની ની ધ ની   સા ની ધ   પ   ગ રી
૩ ૨ — —   — — — —   ૩ ૨ —   —   ૨ —
૧ ૭ ૭ ૭   ૭ ૭ ૬ ૭   ૧ ૭ ૬   ૫   ૩ ૨
*   *

તો પર વા રી   હમ બલ હા રી   મીલ કર સા રી   પ્યા રી જાન
ગ ગ પ પ   પ પ પ પ   ધ ધ ધ પ   ની ધ પ
૨ — — —   — — — —   — — — —   — — —
૩ ૩ ૫ ૫   ૫ ૫ ૫ ૫   ૬ ૬ ૬ ૫   ૭ ૬ ૫
*

કયું પુ કા રી   કર કર જા રી   ખા લીક બા રી   કી અ માન
ગ ગ ગ ગ   ગ ગ રી ગ   પ પ ગ રી   ગ રી સા
૨ — — —   — — — —   — — — —   — — —
૩ ૩ ૩ ૩   ૩ ૩ ૨ ૩   ૫ ૫ ૩ ૨   ૩ ૨ ૧
*

દે ખી ભા લી   દે વી કા લી   ફી જો તુ ને   શો રે શાર
સા ની ની ની   ની ની ધ ની   સા ની ધ પ   ની ધ પ
૩ ૨ — —   — — — —   ૩ ૨ — —   — — —
૧ ૭ ૭ ૭   ૭ ૭ ૬ ૭   ૧ ૭ ૬ ૫   ૭ ૬ ૫
*

કર બ યાં   એ ગુ માં   ડ ર ડ ર   ક ર—પ્યા રી
પ પ ધ   ગ ગ પ   ગ રી ગ મ   ગ રી સા ના
૨ — —   — — —   — — — —   — — — ૧
૫ ૫ ૬   ૩ ૩ ૫   ૩ ૨ ૩ ૩ાા   ૩ ૨ ૧ ૭
* * *

નં૦ ૨૯ ભેરવી–પીસ્તો. (ગઝલે નામાલુમ)

નામ જાનેકા ન લે યાર મેં મરજાઊંગી
યાર મેં મરજાઊંગી દીલદાર મેં મર જાઊંગી–નામ
તેરી મેરી દોસ્તી આલમ સારી જાનતી હુએ
ગરચે કોઇ પુછેગા તો નામુકર હો જાઊંગી–નામ

ના મ જા   ને કા ન લે   યા ર મેં મર   જા ઊં ગી
ગ રી ગ   સા સા રી મ   ગ રી સા ની   સા રી મ
૨ — —   — — — —   — — — ૧   ૨ — —
૨ાા ૨ ૨ાા   ૧ ૧ ૧ાા ૩ાા   ૨ાા ૧ાા ૧ ૬ાા   ૧ ૧ાા ૩ાા
* * *

યા ર મેં મ ર   જા ઊં ગી દી લ   દા ર મેં મર   જા ઊં ગી
ધ ધ પ પ પ   ધ પ મ મ મ   પ મ ગ ની   સા રી મ
૨ — — — —   — — — — —   — — — ૧   ૨ — —
પાાપાા ૫ ૫ ૫   પાા ૫ ૩ાા ૩ાા ૩ાા   ૫ ૩ાા ૨ાા ૬ાા   ૧ ૧ાા ૩ાા
૦ ૦ ૦   ૦ ૦ ૦   * *

તે રી મે રી   દો સ્તી   આ લમ સા રી   જાન તી હે
ગ ગ મ મ   ધ પ   મ મ પ ની   ધ પ મ
૨ — — —   — —   — — — —   — — —
૨ાા ૨ાા ૩ાા ૩ાા   પાા ૫   ૩ાા ૩ાા ૫ ૬ાા   પાા ૫ ૩ાા
* *   * *

ગર ચે કો ઇ   પુ છે ગા મેં   ના મુ કર હો   જા ઊં ગી
ધ ધ પ પ   ધ પ મ મ   પ મ ગ ની   સા રી મ
૨ — — —   — — — —   — — — ૧   ૨ — —
પાા પાા ૫ ૫   પાા ૫ ૩ાા ૩ાા   ૫ ૩ાા ૨ાા ૬ાા   ૧ ૧ાા ૩ાા
* *

નં૦ ૩૦ સોહેની–પીસ્તો. (ગઝલે સાદીક)

કલસે તું એકલ હય યાર કયા તુજે આઝાર હય—તર્જ.

કામ ન જન્નતસે હએ ન હુર ન અનહારસે
હુસ્ને જાનાપર ફીદા હું કામ હએ દીવારસે-કામ

કા મ ન જન્ નત સે હે ન હુ ર ન અ ન હા ર સે એ
ગ ઘ નીસા રી સા ની સા નીઘ નીસાઃરી સા નીઘ ગ
૧ — — ૨ — — ૧ ૨ ૧ — — ૨ — — ૧ — —
૩ ૫ાા ૭ ૧ ૧ાા ૧ ૭ ૧ ૭ ૫ાા ૭ ૧ ૧ાા ૧ ૭ ૫ાા ૩
૦ ૦ ૦ ૦

હુસ ને જા ના પર ફી દા હું કા મ હે દી ઈ વા ર સે એ
સા રી ગ મ ગ રી સા સા નીઘ નીસા રી સા નીઘ ગ
૨ — — — — — — — ૧ — — ૨ — — ૧ — —
૧ ૧ાા ૩ ૩ાા ૩ ૧ાા ૧ ૧ ૭ ૫ાા ૭ ૧ ૧ાા ૧ ૭ ૫ાા ૩
૦ ૦ ૦ ૦

નં૦ ૩૧ જીલ્લો. ('અલાઉદ્દીન' નાટકનો ગાયન.)

હટ જીન કર યારી દૈયા—તરજ

પ્યારી સુન સરધુન કલપા ન જીયા—પ્યારી,
પીયા બીન કબ કલ પાય મોરા જીયા—પ્યારીસુન
હોગી ઈસમેં જગત હંસાઈ, સગરી નગરીમેં તોરી રૂસ્વાઈ
જાઓ જાઓ, જાઓ સારી, મોહેકો સતાઓ નારી
પ્યારી માન, ખો ન જાન, હો નાદાન, ન ઈસ આન;
પરેશાની, યે હૈરાની, કી નીશાની, હયે દીવાની-સુનસર

પ્યા રી સુ ન સ ર ધુ ન ક લ પા ન જી યા
સા ની સા ની ધ પ મ પ ધ પ મ રી સા રી
૨ ૧ ૨ — — — — — — — — — — —
૧ ૭ ૧ ૬ાા ૬ ૫ ૪ ૫ ૬ ૫ ૩ાા ૨ ૧ ૨
* *

પ્યા રી— પી યા બી ન ક બ ક લ પા ય મો રા જી યા
સા ની પ પ પ પ ની ધ ની ની રી સા ની ધ પ પ
૨ ૧ ૨ — — — — — — — ૩ — ૨ — — —
૧ ૭ ૫ ૫ ૫ ૫ ૭ ૬ ૭ ૭ ૨ ૧ ૭ ૬ ૫ ૫
*

પ્યા રી સુ ન સ ર ધુ ન ક લ પા ન જી યા.
મ ગ મ ની ધ પ મ પ ધ પ મ રી સા રી
૨ — — — — — — — — — — — — —
૩ાા ૩ ૩ાા ૬ાા ૬ ૫ ૪ ૫ ૬ ૫ ૩ાા ૨ ૧ ૨
* *

હો ગી ઇ સ મેં જ ગ ત હું સા ઇ
પ પ ની ધ ની સા સા સા સા સા સા
૨ — — — — ૩ — — — — —
૫ ૫ ૭ ૬ ૭ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧

સ ગ રી ન ગ રી મેં તો રી રૂ સ વા ઇ
ની ની ની ની ની ની ધ ની રી સા ની ધ પ
૨ — — — — — — — ૩ — ૨ — —
૭ ૭ ૭ ૭ ૭ ૭ ૬ ૭ ૨ ૧ ૭ ૬ ૫
*

જા ઓ જા ઓ જા ઓ સા રી મો હે કો સ તા ઓ ના રી
ગ રી ગ રી સા સા સા સા પ મ પ રી ગ રી સા સા
૩ — — — — — — — ૨ — — — — — — —
૩ ૨ ૩ ૨ ૧ ૧ ૧ ૧ ૫ ૩ા ૫ ૨ ૩ ૨ ૧ ૧

જા ઓ જા ઓ જા ઓ સા રી મો હે કો સ તા ઓ
ગ રી ગ રી સા સા સા સા પ મ પ રી ગ રી
૩ — — — — — — — ૨ — — — — —
૩ ૨ ૩ ૨ ૧ ૧ ૧ ૧ ૫ ૩ા ૫ ૨ ૩ ૨
૦

પ્યા રી માન મો ન જાન હો ના દાન ન ઇસ આન
સાસા મ ગ ગ પ પ પ ની ધ ની સા
૨ — — — — — — — — — — ૩
૧ ૧ ૩ા ૩ ૩ ૫ ૫ ૫ ૭ ૬ ૭ ૧
* * * *

પ રે શા ની યે હે રા ની કી ની શા ની હૈ દી વા ની
ગ રી સા ની રી સા ની ધ સા ની ધ પ પ મ ગ ગ
૩ — — ૨ ૩ — ૨ — ૩ ૨ — — — — — —
૩ ૨ ૧ ૭ ૨ ૧ ૭ ૬ ૧ ૭ ૬ ૫ ૫ ૩ા ૩ ૩

સુ ન સ ર ધુ ન ક લ પા ન ઓ યા—પ્યારીસુન
મ ની ધ પ મ પ ધ પ મ રી સા રી
૨ — — — — — — — — — — — —
૩ા ૬ા ૬ ૫ ૪ ૫ ૬ ૫ ૩ા ૨ ૧ ૨
* *

નં૦ ૩૨ ખમ્માચ. (ઠુમરી.)

ઘરસન બીન અંખીઆં તરસ રહી—તરજ

નઝર આ ગયા બાલમ તોરે અંગના
હાંરે તોરે અંગનારે સૈયાં તોરે અંગના-નઝર
સોનેકી સુરાઇ મોરી રૂપેરી કંગના
તોરો લાખ રૂપૈયો મોરો બાલા જોબના-નઝર

ન ઝર આ એ ગ યો બા લ મ તો રે અં ગ ના
પ મ ગ રી સા ની સા રી ગ પ મ ગ ધ પ
૨ — — — — ૧ ૨ — — — — — — —
પ ૩ાા ૩ ૨ ૧ ૭ ૧ ૨ ૩ ૫ ૪ ૩ ૬ ૫
* *

હાં રે તો રે અં ગ ના રે સૈ યાં તો રે અં ગ ના-નઝર
મ પ ધ ધ ધ ની સા સા ની ધ પ મ ગ ધ પ
૨ — — — — — ૩ — ૨ — — — — — —
૪ ૫ ૬ ૬ ૬ ૭ ૧ ૧ ૭ ૬ ૫ ૪ ૩ ૬ ૫
*

સો ને કી સુ રા ઇ મો રી રૂ પે રી કં ગ ના
સા સા ગ મ પ મ પ પ પ મ પ ધ પ મ ગ
૨ — — — — — — — — — — — — — —
૧ ૧ ૩ ૪ ૫ ૪ ૫ ૫ ૫ ૪ ૫ ૬ ૫ ૩ાા ૩

તો રો લા ખ રૂ પૈ યો મો રો બા લા જો બ ના-નઝર
મ પ ધ ધ ની સા સા ની ધ પ મ ગ ધ પ
૨ —] — — — ૩ — ૨ — — — — — —
૪ ૫ ૬ ૬ ૭ ૧ ૧ ૭ ૬ ૫ ૪ ૩ ૬ ૫
* *

નં૦ ૩૩ લાવણી.

કહું શુ હું મુજ વૃત્તાંત પીતા સમ પ્યારા—તરજ

સપને મેં તેરી તશ્વીર નજર આતી હએ
પ્યારી મુજકો દીલાસા દેકે કહાં જાતી હએ.

સ પ ને મેં તે રી ત શ વી ર ન ઝર આ આ તી હએ
પ પ પ પ પ પ ધ પ મ મ ગ રી મ ગ પ મ
૨ — — — — — — — — — — — — — — —
૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૬ ૫ ૪ ૪ ૩ ૨ ૪ ૩ ૫ ૪
*

પ્યા રી મુ જ કો દી લા આ સા આ દે કે ક હાં જા આ તી હએ
રી રી રી ગ રી સા ની ધ ની સા રી રી સા ની સા ની ધ પ
૨ — — — — — ૧ — — ૨ — — — ૧ ૨ ૧ — —
૨ ૨ ૨ ૩ ૨ ૧ ૭ ૬ ૭ ૧ ૨ ૨ ૧ ૭ ૧ ૭ ૬ ૫
૦ ૦ ૦ ૦ *

નં૦ ૩૪ પીલુ-દીપચંદી. (ઠુમરી.)

અંગન કુવા ખોદા દેરે બાલમા
  મેં ભરૂં પાની તુમ દેખો તમાશા-અંગન
કાથુકી ડોરી હાથ ખુચત હુએ
  રેશમકી ડોરી મંગાદેરે બાલમા
  મંગાદેરે બાલમાં-મંગાદેરે બાલમા
  મેં ભરૂં પાની તુમ દેખો તમાશા—અંગન

અં ગ ન | કુ વા ખો | દા દે રે | બા લ મા
પ ની ની | સા સા રી | સા ની ની | સા રી ગ
૧ — — | ૨ — — | — ૧ — | ૨ — —
પ ૭ ૭ | ૧ ૧ ૨ | ૧ ૭ ૭ | ૧ ૨ ૩॥
o o *

મેં ભ રૂં | પા ની તુમ | દે ખો ત | મા આ શા
ગ રી મ | ગ રી સા | ની સા રી | સા ની પ
૨ — — | — — — | ૧ ૨ — | — ૬ —
૨॥ ૨ ૩॥ | ૨॥ ૨ ૧ | ૭ ૧ ૨ | ૧ ૬॥ ૫
o o *

કા થુ કી | ડો રી | હા થ ખુ | ચ ત હુ
સા ગ મ | પ પ | ગ મ મ | ગ રી સા
૨ — — | — — | — — — | — — —
૧ ૩ ૩॥ | ૫ ૫ | ૩ ૩॥ ૩॥ | ૨॥ ૨ ૧
* * | o o *

રે શમ કી | ડો રી મં | ગા દે રે | બા લ મા
ગ રી મ | ગ રી ગ | રી સા ની | સા રી ગ
૨ — — | — — — | — — ૧ | ૨ — —
૨॥ ૨ ૩॥ | ૨॥ ૨ ૨॥ | ૨ ૧ ૭ | ૧ ૨ ૨॥
o o *

ગા દે રે | બા લ મા મં | ગા દે રે | બા લ મા
રી સા ની | સા રી ગ ગ | રી સા ની | સા રી ગ
— — ૧ | ૨ — — — | — — ૧ | ૨ — —
૨ ૧ ૭ | ૧ ૨ ૨॥ ૨॥ | ૨ ૧ ૭ | ૧ ૨ ૨॥
o o | *

મેં ભ રૂં | પા ની તુમ | દે ખો ત | મા આ શા
ગ રી મ | ગ રી સા | ની સા રી | સા ની પ
૨ — — | — — — | ૧ ૨ — | — ૧ —
૨॥ ૨ ૩॥ | ૨॥ ૨ ૧ | ૭ ૧ ૨ | ૧ ૬॥ ૫
o o *

નં૦ ૩૫ કેરબો. ('અલાઉદ્દીન' નાટકનો ગાયન.)

ઇંગ્રેજી—તરજ.

આદમ જીતા બાજી ખેલા ગુનકા પાસા ડાલા
ગુલશન તેરે નસીબોંકા ગોયા ફુલા ગુલલાલા.
દીપક હુએ લાસાની, જીસકા ચંદરસા ઊજાલા
લેકર છલ્લા, જલદીસે જા, કીમતમેં હુએ બાલા.
ભુલેના કહેના વાંપર જાના ચાલાકીસે
જા ફતેહ હુએ તેરી દીપક લા બેબાકીસે
ચલોરે યહાંસે મીલકર સારે જાતે હુએં લો
ભુતોંકે દેવોંકે અપ્સર પ્યારે જાતે હુએં.

આ દમ જી તા બા જી ખે લા ગુન કા પા સા ડા આ લા
સા સા સા સા સા ધ પ મ પ મ ગ રી ધ પ મ
૨ — — — — — — — — — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૬ ૫ ૩ાા ૫ ૩ાા ૩ ૨ ૬ ૫ ૩ાા
*

ગુલ શન તે રે ન સી બોં કા ગો યા ફુ લા ગુલ લા લા
સા સા સા સા સા ધ પ મ પ મ ગ રી મ મ મ
૨ — — — — — — — — — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૬ ૫ ૩ાા ૫ ૩ાા ૩ ૨ ૩ાા ૩ાા ૩ાા

દી પક હુે લા સા ની જીસ કા ચં દર સા ઊ જા આ લા
સા સા સા સા સા ધ પ મ પ મ ગ રી ધ પ મ
૨ — — — — — — — — — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૬ ૫ ૩ાા ૫ ૩ાા ૩ ૨ ૬ ૫ ૩ાા
*

લે કર છ લા જલ દી સે જા કી મત મેં હુે બા આ લા
સા સા સા સા સા ધ પ મ પ મ ગ રી મ મ મ
૨ — — — — — — — — — — — — — —
૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૬ ૫ ૩ાા ૫ ૩ાા ૩ ૨ ૩ાા ૩ાા ૩ાા

ભુ લે ના ક હે ના વાં પર જા ના ચા લા કી સે
મ મ ની ધ ની રી સા ની રી સા ની ધ પ મ
૨ — — — — ૩ — ૨ ૩ — ૨ — — —
૩ાા ૩ાા ૬ાા ૬ ૬ાા ૨ ૧ ૭ ૨ ૧ ૬ાા ૬ ૫ ૩ાા
* *

જા કૂ તે   હુએ તે રી   દી પક લા   એ બા કી   સે
મ મં ની   ધ ની રી   સા ની રી   સા ની ની   ની
૨ — —   — — ૩   — ૨ ૩   — ૨ —   —
૩ા ૩ા ૬ા   ૬ ૬ા ૨   ૧ ૭ ૨   ૧ ૬ા ૬ા   ૬ા
* *

ચ લો રે   ય હાં સે   મીલ કર સા રે   જા તે હે   સો
મ મ ની   ધ ની રી   સા ની રી સા   ની ધ પ   મ
૨ — —   — — ૩   — ૨ ૩ —   ૨ — —   —
૩ા ૩ા ૬ા   ૬ ૬ા ૨   ૧ ૭ ૨ ૧   ૬ા ૬ ૫   ૩ા
* *

ભુ તોં કે   દે વોં કે   અપ સર પ્યા   રે જા તે   હે
મ મ ની   ધ ની રી   સા ની રી   સા ની ની   ની
૨ — —   — — ૩   — ૨ ૩   — ૨ —   —
૩ા ૩ા ૬ા   ૬ ૬ા ૨   ૧ ૭ ૨   ૧ ૬ા ૬ા   ૬ા
* *

A નં૦ ૩૬ પીલુ–ત્રીતાલો. (પદ, કબીર.)

શુમાર હમ હમકા રખો તુમ—તર્જ

કબ સમરોગે રામ
અબ તુમ કબ સમરોગે રામ.
ગર્ભ કુલીમેં જપ તપ કીના
નીકલ હુવા બેઈમાન—અબ તુમ

કબ સ મ રો   ગે રા   મ અ બ તુ મ   કબ સ મ રો   ઓ ગે એ રામ
ની ની ની સા   મ ગ   રી રી ગ મ પ   મ મ મ ગ   રી ગ રી સા
૧ – – ૨ —   — —   — – – – –   — — — —   — — — —
૭ ૭ ૭ ૧   ૩ા ૨ા   ૨ ૨ ૨ા ૩ા ૫   ૩ા ૩ા ૩ા ૨ા   ૨ ૨ા ૨ ૧
* ૦ * *

ગ ર્ભ કુ લી   મેં   જ પ ત પ કી   ઇ ના
મ ગ મ પ   પ   ની ધ ની સા ની   ધ પ
૨ – – –   –   – – – ૩ ૨   — —
૩ા ૩ ૩ા ૫   ૫   ૬ા ૬ ૬ા ૧ ૬ા   ૫ા ૫
* *

ની કલ હુ વા   બેઈ મા   ન અ બ તુ મ   કબ સ મ રો   ઓ ગે એ રામ
પ પ પ પ ધ   પ મ મ   રી રી ગ મ પ   મ મ મ ગ   રી ગ રી સા
૨ – – – –   – – –   – – – – –   – – – –   — — — —
૫ ૫ ૫ ૫ ૫ા   ૫ ૩ા ૩ા   ૨ ૨ ૨ા ૩ા ૫   ૩ા ૩ા ૩ા ૨ા   ૨ ૨ા ૨ ૧
૦ ૦ * ૦ * *

A વધારો (આવૃતિ બીજી)

નં૦ ૩૭ કેરવો ('ખુદાદાદ' નાટકનો ગાયન.]

રંગભરી કોએમીલેરે સજના શામબલી
નીસ દીન રએના-રહુ મન ચએના
માલીક એ ગુલશનમેં રખના ફુલ કલી.

ર ં ગ ભ રી કો એ મી લે રે એ સ જ ના શા મ બ લી
પ પ ધ ની ધ પ મ મ ગ રી ગ મ પ મ ગ રીસા
૨ — — — — — — — — — — — — — — — —
પ પ ૬ ૬ાા ૬ પ ાા ૩ાા ૨ાા ૨ ૨ાા ૩ાાપ ૩ાા ૨ાા ૨ ૧
૦ ૦ ૦ * *

ની સ દીન એ ના રહુ મ ન એ ના
ની ની ની સા સા રી મ ગ રી સા
૧ — — ૨ — — — — — —
૬ાા ૬ાા ૬ાા ૧ ૧ ૨ ૩ાા ૨ાા ૨ ૧
* * * * *

મા લી ક એ ગુ લ શ ન મે એ ર ખ ના ફુ લ ક લી
પ પ ધ ની ધ પ મ મ ગ રી ગ મ પ મ ગ રીસા
૨ — — — — — — — — — — — — — — —
પ પ ૬ ૬ાા ૬ પ ૩ાા ૩ાા ૨ાા ૨ ૨ાા ૩ાા પ ૩ાા ૨ાા ૨ ૧
* ૦ ૦ ૦ * *

નં૦ ૩૮ પદ-ગીતી. કરકર-તરજ

બીર ચાર ધર, ધર કર સબર
પરવરપર, કરે તું નઝર-ધર કરે સબર.

બી ર ચા ર ધ ર ધ ર ક ર સ બ ર
મ મ પ ધ ની ધ મ પ મ ગ મ મ
૨ — — — — — — — — — — —
૩ાા ૩ાા પ ૬ ૬ાા ૬ ૩ાા પ ૩ાા ૩ ૩ાા ૩ાા
* * * *

પ ર વ ર પ ર ક ર તુ ન ઝ ર ધ ર ક ર સ બ ર
મ ધ ની સા ની ધ ધ ધ પ ધ ની ધ મ પ મ ગ મ મ
૨ — — ૩ ૨ — — — — — — — — — — — — —
૩ાા ૬ ૬ાા ૧ ૬ાા ૬ ૬ ૬ પ ૬ ૬ાા ૬ ૩ાા પ ૩ાા ૩ ૩ાા ૩ાા
* * * * * *

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] એમ. [illegible] મહેરબાનીથી [illegible]

આરોગ્ય [illegible] મહોદય

[illegible]

[illegible] અને [illegible]

[illegible] — [illegible]

[illegible]

[illegible]

કીંમત — [illegible] રૂ. [illegible]

[illegible]

[illegible]

—મળવાનું ઠેકાણું—

[illegible] એમ. એમ. [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

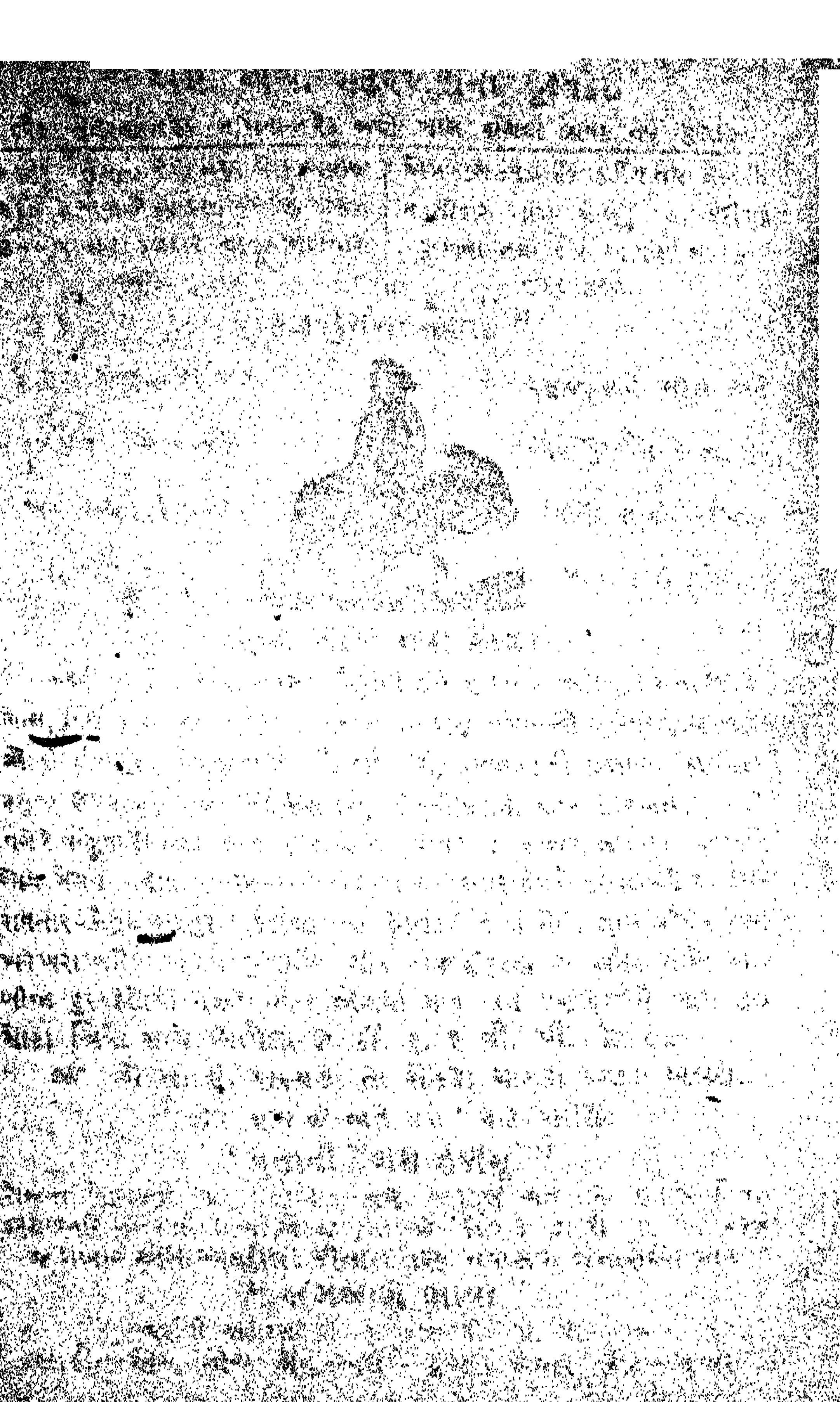
[illegible]

[illegible]

[illegible]

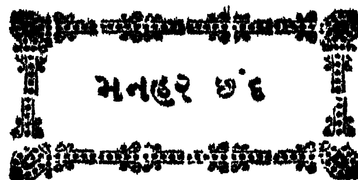
[illegible]

[illegible]

એમ. એચ. મેહેરઅલીના પુસ્તકોના અભીપ્રાય.

એમ. એચ. મેહેરઅલી, ખરેખરી પ્રેમ વલ્લી
અરેબિયન નાઈટસ, ખુબી રસાલ છે.
ત્રણવાર વાંચી તોય, વાંચવાનું મન થાય,
આનંદની રેલછેલ, વેગમાં વિશાલ છે,
ભપણની છટા, ઘટા પ્રેમરસ પટ અને,
ચિત્રાકૃતી વાહા, તેની લાગણી અપાર છે.
વલ્લભજી પિતામ્બર, પુરોહિત પેખી વદે,
વખાણું શું કથી કથી, અતિ સુખકાર છે.

સત્યવકતા–ખોજા કોમમાં પુસ્તક કરવાનું પહેલવહેલું માન **મી० એમ. એચ. મેહેરઅલીને** ઘટે છે.

ભંડારા–શેઠ દાગશા મગેરજી ડુંગાજી ભરૂચવાળા, નાગપુર કામટી ભંડારા ગોંદીઆ ડુંગરગડ રાજનંદગાવ વગેરે ગામોમાં અનાજ તથા મહુડા [illegible]ના વેપારીઓ લખે છે કે, **વેપારની કુંચીની** નકલ ૮. હમોએ મંગાવેલી પુગી છે અને તે વેપાર ધંધાને સારી ઉપયોગી છે, જેથી હમારી બહારગામોની બીજી દુકાનોપર એમ ચોપડીઓ મોકલવાની જરૂર પડશે, જેના આરડર થોડા દહાડામાં મોકલશું.

બરમાં–શેઠ અલીભાઈ કરીમભાઈ–**કલજુગના કૌતકમાં** જેવી અમોને હસી આવે છે તેની હસી અમોને કોઇ પણ પુસ્તકમાં આવી હતી નહી–તમારી **'અરેબીયન નાઇટસમાં** અમોને જેવી દીલખુશ મજા પડી છે તેવી મજા કોઈ પણ પુસ્તકમાં પડી હતી નહી તમારી **વેપારની કુંચીના** પુસ્તકમાં અમોને પુરતો લાભ મળયો અને જે ઠોઠ હોય તે પણ જલદીથી લાભ મેલવી શકે છે–**રમુજી કહેવતમાં** અમોને બહુજ મજા પડી છે.

દેમી–અબદુલાભાઈ અબદુલહુસેન બંગડીવાલા–**વેપારની કુંચી** ઘણીજ ઉપયોગી થઇ પડી છે કામ પડતું સાધન તુરત મલી આવે છે.

સમવતસર–શેઠ હાસમ દાઉદ–**વેપારની કુંચી** બહુજ સારી છે.

મુજફરપોર-શેઠ અરદેસર હોરમજી–મહેનજર મુજબ રૂ. ૧॥ વાલી **વેપારની કુંચી** તુરત મોકલશોજી. તે અત્રેના એક વેપારી ગ્રહસ્થને ભેટ આપવી છે.

ઉમડી—ઓધવજી ડાયાભાઈ કારકુન—**વેપારની કુંચીનું** હેંડબીલ વાંચી તમામ હકીકત જાણી માટે તે પુસ્તક તુરત મોકલશોજી.

સરકારના રેજીસ્ટાર,—ઈ. સ. ૧૮૯૭ ના વરસમાં મુંબઈ ઇલાકામાં પ્રગટ થયલા પુસ્તકોના પોતાના રીપોર્ટમાં ખાસ ધ્યાન આપવા જોગ પરચુરણ—અનેક પ્રકારના સઘળાં પુસ્તકોમાં એમ. એચ. મેહેરઅલીના **કલજુગના કૌતકને** કલેજા પકડી હસાવનારા રસીકમર્મિક ટુચકાઓ તરીકે સૌથી પહેલા નમ્બરે જણાવે છે.

સત્યવકતા-કલજુગના કૌતકમાં હસવા લાયકના ઘણા વિષયો અને પ્રસંગોપાત વિવિધ ચિત્રો આપ્યા છે. એ દરેક વિષયોમાંથી ગમત અને જ્ઞાન મળે છે.

રંગુન,—મી૰ આદમ ગની—**કલજુગના કૌતક** ત્રીસ ચિત્રોનું ઘણું તારીફ લાયક છે.

ચટગામ—શેઠ રહીમ મેરાલી—**કલજુગના કૌતકનો** બીજો ભાગ મોકલશોજી.

ડા૰ એદલજી કાવસજી એલ. એમ. અને એસ.—તમારી **યુનાની ટેબલ હકીમુનો** ભા૰ ૧ મેં સપુંર્ણ વાંચ્યો છે તે ખરેખર ઉપયોગી છે દરેક ડાકટરો તેમાં સાધારણ માણસોને તે હર વખતે ઉપયોગી થઇ પડે એવું મારૂં મત છે એમાં દરેક ચીજોની ખાસીયત તથા ગુણો આપેલા છે તે બરોબર છે.

અખબારે સોદાગર પત્ર—પોતાની દેહને કઇ ચીજ માફક આવશે તથા કઇ ચીજ નુકસાન કરશે તેવું ટુંક જ્ઞાન **યુનાની ટેબલ હકીમુ** આપે છે.

મુંબઈ સમાચાર પત્ર—દરેક પ્રકારની ખોરાકીની વસ્તુઓના ગુણ દોશ શું શું છે તે **યુનાની ટેબલ હકીમુમાં** ટુંકમાં પણ ખુલી રીતે દરશાવ્યું છે.

હકીમ જ. ખ. ઇચ્છાપોરીઆ—દરેક પુરૂષ તથા સ્ત્રીએ **યુનાની ટેબલ હકીમુ** વાંચી મનન કરવા જેવું છે.

હકીમ અબદુલ રેહેમાનખાન મધરાસી—હકીમીના સત્તાવાર ગ્રંથો પરથી **યુનાની ટેબલ હકીમુની** રચના કીધેલી છે.

સારસા—હકીમ નાથાભાઇ અબદુલા—**યુનાની ટેબલ હકીમું** દરેક માણસોને ઉપયોગી છે.

સુરત—અબદુલાભાઇ રસુલજી—તમારી **યુનાની ટેબલ હકીમું**થી હું સંતોષ પામ્યો છું અને તે લોકોને ઘણી ફાયદાકારક છે.

પલસાણા—દેશાઈ ગણપતરામ રૂઘનાથજી—**યુનાની ટેબલ હકીમુંની** ખાસ જરૂર છે.

ધોરાજી—શેઠ નુરમહમદ તારમામદ—તમારી વખણાયેલી **યુનાની ટેબલ હકીમું** તુરત મોકલસોજી, તમારી **અરેબિયન નાઇટસ** વાંચવાથી હું ઘણો રાજી થયો છું.

સત્યવક્તા—મી૦ એમ. એચ. મેહેરઅલીની **અરેબિયન નાઈટસમાં** પ્રસંગને અનુસરતાં ચિત્રો આપી વાર્તાને સંગારવા પાછળ કર્તાએ ઠીક ખરચ કર્યો છે. **હિંદની** સુલતાના શાહજાદી અને પ્રીટના વીગેરેના ચિત્રો ખુબીદાર છે. ભાષાની છટા શુદ્ધ લાગે છે.

અખબારે ઇસલામ—સર્વે **અરેબિયન નાઇટસમાંથી** મી૦ એમ. એચ. મેહેરઅલીવાળું ચિત્રો સાથેનું આ પુસ્તક વધારે લોકપ્રીય થઇ પડવાની અમો વકી રાખ્યે છીએ. એમાં આપેલાં ૪૮ ચીત્રો તેની અસલી ઢબછબ ઉપર બનાવવાની તથા એરેબીક નામોને તેના અસલનાજ આકારમાં રજુ કરવા સામે વાર્તાના તરજુમાને ઘણીજ રસ-કસવાલી બનાવવા પાછળ તેના કર્તાએ કાળજી સાથે મોટો ખરચ કીધો છે. વાર્તાઓથી ભરચક પુસ્તક આવી માત્ર રૂ. ૧॥ ની સસ્તી કીમતે પુરૂં પાડવામાં મી૦ એમ. એચ. મેહેરઅલીએ પોતાની ખરી હીમ્મત ભરેલી સેવા બજાવેલી અમો ગણ્યે છીએ.

મુંબાસા—શેઠ અલારખીઆ કલ્યાણ—તમારી **અરેબિયન નાઇટસથી** ઘણા ખુસી થયા છીએ.

રૂપાલ—પ્રહલાદજી વૈજનાથ દવે—મેં **અરેબિયન નાઇટસ** મંગાવી તેથી મને પુરતો સંતોષ મળ્યો છે.

પોરબંદર—શેઠ અબદુલા હાજી તૈયબ—**અરેબિયન નાઇટસ** મોકલી તેવી બીજી મોકલાવજો.

નોસાલ—શેઠ કરીમ અબદુલા—આપસાહેબની **ચોપડીઓ** તથા **કીસ્સાઓ** વાંચીને ઘણા ખુશી થયા છીએ.

મુંબાસા—શેઠ સાલેમામદ હાજીઅબુબકર—તમારી ચોપડીઓની બહુજ વખાણ થાય છે કે **મેહેરઅલીની ચોપડીઓ** ઘણીજ સારી છે.

લામુ—એમ. એલ. કાસાની-તમોએ **એકોર્ડીયન ચાવી—બુક** મોકલી તેમાં પહેલી ગાઇડ થોડીજ હશે.

ત્રાનસવાલ-શેઠ અબદુલ કરીમ ઉમર-તમારી બનાવેલી **એકોરડીયન ચાવી-બુકથી** મને સારી સમજ ઉતરી છે અને તેથી હું શીખેલછું.

અમદાવાદ—દેશાઇ મોતીલાલ વલભદાસ-આપની **વાજીંત્રની ચોપડીથી** વગર ઉસ્તાદે વાજીંત્ર શીખી શકાય છે.

બુરાનપુર-ધનસામદાસ નરોતમદાસ-તમારી **વાજાની ચોપડીઓથી** હું ઘણોજ ખુશી થયો છું

પાલણપુર—શા. કાલીદાસ સોભાગચંદ-આપની **વેપારની કુંચી** નામની ચોપડી વેપારીઓને ખાસ કેલવણી લેવા લાયક ઉપયોગી પુસ્તક છે. તેમાં દરેક વેપારની સમજણ છે.

☞ એ ઉપરાંત સંખ્યાબંધ સરટીફીકેટો મળેલી છે.

કોર્ટ પ્રીંટીંગ પ્રેસ.